

Co to jest Europejski Fundusz Rozwoju?

Europejski Fundusz Rozwoju powstał na podstawie konwencji z Jaunde z 1963 r. i został potwierdzony tzw. „czwartą konwencją” z Lome (1989 r.). Celem Funduszu jest wsparcie finansowe i techniczne ze strony UE na rzecz krajów Afryki, Karaibów i Pacyfiku (kraje AKP). Wysokość pomocy finansowej została wynegocjowana w 1995 r. na 13,3 miliardów euro (są to środki pozabudżetowe Unii Europejskiej) w formie subwencji i niskoprocentowanych pożyczek przyznawanych na inwestycje ekonomiczne i socjalne w krajach Afryki, Karaibów i Pacyfiku. Zagwarantowana jest również współpraca przemysłowa i rolna. Obecnie na podstawie konwencji może korzystać z Europejskiego Funduszu Rozwoju 77 państw. ERF jest przeznaczony wyłącznie na potrzeby konwencji z Lome i jest największym pojedynczym programem pomocy na świecie.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Traktat o Unii Europejskiej. Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską*, Wydawnictwo STO, Bielsko – Biała 2002.
- P. Fontaine: *10 lekcji o Europie*, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa 1998.
- W. Nicoll, T. C. Salmon: *Zrozumieć Unię Europejską*, Książka i Wiedza, Warszawa 2002.

Czy Austria, będąc krajem neutralnym, a zarazem członkiem Unii Europejskiej realizuje postanowienia Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa UE?

Na powstanie i kształtowanie się austriackiej tożsamości narodowej wpływ miały w dużej mierze czynniki zewnętrzne związane z priorytetami polityki zagranicznej. Kluczową kwestią wyznaczającą kolejne etapy kształtowania się tej świadomości oraz miejsce Austriaków wśród narodów Europy stała się zasada neutralności. Neutralność Austrii określająca jej odrębność w ramach niemieckiej wspólnoty językowej, odegrała kluczową rolę w procesie wyodrębniania się tego narodu. Pojęcie neutralności, choć zmieniające swój charakter na przestrzeni wieków zawsze było ściśle związane ze sferą militarną i wyznaczało określone zachowanie się państwa w razie konfliktu zbrojnego.

W lutym 1993 r. Austria rozpoczęła oficjalne negocjacje w sprawie przystąpienia do Wspólnoty Europejskiej. Rozpoczęcie negocjacji uzależnione było od umożliwienia przez WE pełnego uczestnictwa w integracji gospodarczej oraz pozostania w pewnych zakresach poza Wspólną Polityką Zagraniczną i Bezpieczeństwa (WPZiB) UE. Oczywiście najtrudniejszym punktem negocjacji była kwestia neutralności oraz prowadzenia wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa. W toku wzajemnych konsultacji uzgodniono wspólne stanowisko Austrii oraz państw UE, będące daleko idącym kompromisem z obu stron. Neutralność stawała się coraz mniejszą przeszkodą w nawiązaniu współpracy w dziedzinie polityki zagranicznej i obronnej, zarówno dla Austrii jak i UE. Oznaczało to, że Austria: akceptuje w pełni rozwiązania Unii oraz jest gotowa aktywnie i solidarnie przyczynić się do realizacji wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa; uważa, że jest to zgodne z prawno-konstytucyjnymi regulacjami; będzie wspierać dążenia do utworzenia europejskiego systemu bezpieczeństwa; zamierza wnieść wnioski po przystąpieniu do Unii Europejskiej o otrzymanie statusu obserwatora Unii Zachodnioeuropejskiej (organizacji utworzonej w 1954 r. dla współpracy w dziedzinie zbiorowej obronności). Rozporządzenia odnoszące się do WPZiB nie naruszają w żaden sposób specyficznego charakteru polityki bezpieczeństwa i obrony niektórych państw członkowskich tak, że państwa neutralne nadal cieszą się specjalnym statutem.

Dnia 4 maja 1994 r. Parlament Europejski wyraził zgodę na przystąpienie Austrii do Unii Europejskiej, w ciągu następnych dni stosowne uchwały podjęły Rada Narodowa i Federalna, zaś w referendum za przystąpieniem opowiedziało się prawie 67 procent

austriackiego społeczeństwa. Uroczyste podpisanie traktatu o przystąpieniu do Unii miało miejsce 24 czerwca 1994 r. na wyspie Korfu (Traktat wszedł w życie 1 stycznia 1995 r.). Bezpośrednie zagrożenie konfliktem jugosłowiańskim powodowało rozszerzanie się opinii o konieczności zbliżenia się Austrii do NATO, stwierdzono to zresztą wyraźnie w lipcu 1995 r. na konferencji Austriackiej Akademii Obrony. Mimo istnienia rozbieżnych opinii pomiędzy poszczególnymi ugrupowaniami politycznymi w Austrii (chadecy opowiadają się za przystąpieniem do NATO, socjaldemokraci przeciw), większość austriackich elit politycznych jest przekonana o potrzebie stopniowej rezygnacji ze statusu neutralności.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- P. Fontaine, *10 lekcji o Europie*, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa 1998.
- S. E. Nahlik, *O trwałej neutralności Austrii* [w:] *Z dziejów Austrii i stosunków polsko-austriackich*, red. Z. Tomkowski, Łowicz 2000.
- K. Fiedor, *Austria. Zarys dziejów politycznych*, Łódź 2000.
- E. Nowak, *Międzynarodowe uwarunkowania tożsamości narodowej na przykładzie II Republiki Austrii*, strona internetowa Akademii Ekonomicznej w Krakowie www.ae.krakow.pl

Czy Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (EFTA) jeszcze istnieje?

Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (EFTA) powstało w 1960 r. i nadal istnieje, zrzeszając od 1995 r. czterech członków: Lichtenstein, Islandię, Norwegię i Szwajcarię, czyli kraje nie należące do Unii Europejskiej. Wynika to z faktu, iż członkostwo w UE wyklucza przynależność do innych organizacji mających na celu stworzenie strefy wolnego handlu bez opłat celnych i innych ograniczeń.

Członkami założycielami EFTA były: Austria, Dania, Norwegia, Portugalia, Szwecja, Szwajcaria i Wielka Brytania. Następnie, w związku z przystąpieniem do Wspólnot Europejskich w 1973 r. Danii i Wielkiej Brytanii, w 1986 r. Portugalii, a w 1995 r. Austrii i Szwecji kraje te automatycznie musiały wystąpić z EFTA. Finlandia przystąpiła do EFTA w 1986 r., ale tak jak wyżej wymienione kraje musiała z niej wystąpić po uzyskaniu w 1995 r. statusu członka UE. Lichtenstein od 1960 r. był członkiem stowarzyszonym z EFTA na podstawie protokołu podpisanego w związku z tym, że od 1923 r. pozostaje on w unii celnej ze Szwajcarią. Od 1 września 1991 r. Lichtenstein jest członkiem zwyczajnym EFTA.

W 1992 roku EFTA podpisała układ ze Wspólnotą Europejską o utworzeniu Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), będącego formą ekonomicznej współpracy i integracji pomiędzy tymi organizacjami. Do EOG nie przystąpiła Szwajcaria – członek EFTA, co oznacza, że obecnie postanowienia EOG dotyczą stosunków handlowych między Unią Europejską a Islandią, Norwegią i Lichtensteinem.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Z. M. Doliwa – Klepacki, *Integracja Europejska (po Amsterdampie i Nicei)*, Temida 2, Białystok 2001.
- W. Nicoll, T. C. Salmon, *Zrozumieć Unię Europejską*, Książka i Wiedza, Warszawa 2002.

Czy to prawda, że Unia Europejska i Stany Zjednoczone prowadzą pomiędzy sobą wojnę handlową?

W marcu 2002 r. Prezydent George W. Bush podjął decyzję o wprowadzeniu ceł na większość produktów stalowych, co miało pomóc amerykańskim producentom stali w utrzymaniu miejsc pracy. Cłami nie zostały objęte: Meksyk i Kanada - związane z USA układem o wolnym handlu NAFTA. Cła nie zostały podniesione także na stal z Argentyny, Tajlandii i Turcji. Przewodniczący Komisji Europejskiej ostrzegł wtedy Stany Zjednoczone, że spodziewane podniesienie ceł na import stali doprowadzi do wojny handlowej między Unią Europejską a Ameryką. W liście do prezydenta Busha Przewodniczący Komisji UE podkreślił, że podnoszenie ceł to działanie sprzeczne z planami liberalizacji handlu światowego. W odpowiedzi na działania Stanów Zjednoczonych Komisja Europejska wprowadziła ograniczenia na import stali, aby ochronić sektor stalowy w państwach Piętnastki.

W efekcie takich działań Prezydent G. Bush zdecydował o zniesieniu ceł na importowaną stal. Przedstawiciele UE uważają decyzję Busha za zwycięstwo swej twardej postawy wobec amerykańskiego protekcjonizmu. Unijny komisarz do spraw handlu, powiedział, że zniesienie przez USA ceł na stal to "dobra wiadomość dla Europy". Zapewnił dziennikarzy w Brukseli, że Unia wycofuje się z odwetu - Bruksela miała już opracowaną listę towarów amerykańskich, na które chciała 15. grudnia 2003 r. nałożyć cła. Obserwatorzy oceniają, że decyzja o zniesieniu ceł na stal była dla prezydenta Busha jedną z trudniejszych w sferze gospodarczej od początku kadencji. Bush nie przyznał, że jest to ustępstwo ze strony USA. Rzecznik Białego Domu stwierdził w oświadczeniu, że cła (wprowadzone w marcu 2002 r.) już spełniły swą rolę i "pomogły amerykańskiemu przemysłowi hutniczemu w dostosowaniu się do nowych warunków rynkowych". Decyzja Bush wywołała jednak krytykę w niektórych amerykańskich regionach, gdzie produkowana jest stal. Związki zawodowe twierdzą, że prezydent ugiął się w obliczu - jak to określają - szantażu Europy.

W maju 2002 r. Izba Reprezentantów Kongresu USA uchwaliła zwiększenie dotacji dla rolnictwa o 70 procent. Dopłaty objęły przede wszystkim producentów zboża i bawełny, ale do listy dodano także tysiące innych gospodarstw, od zajmujących się produkcją mleka po miód. Unia Europejska ostro skrytykowała także i ten plan. Komisarz Unii ds. rolnictwa stwierdził, że dodatkowe miliardy dolarów subwencji zaszkodzą rolnikom zarówno w samych

STOSUNKI ZEWNĘTRZNE

Stanach Zjednoczonych, jak i na całym świecie, zwłaszcza w krajach rozwijających się. Rzecznik Unii Europejskiej zapowiedział wcześniej, że jeśli dopłaty dla amerykańskich farmerów zostaną zatwierdzone, UE zaskarży Stany Zjednoczone do Światowej Organizacji Handlu. Zdaniem UE tak wysokie dopłaty dla rolnictwa zniszczą kraje rozwijające się, bazujące na eksporcie żywności.

Inna dziedziną w której doszło do sporu pomiędzy USA i UE jest żywność genetycznie modyfikowana. Stany Zjednoczone, przodujące w produkcji takiej żywności zamierzają zaskarżyć do Światowej Organizacji Handlu (WTO) Unię Europejską, za trwające od pięciu lat embargo na import żywności modyfikowanej do krajów UE. Za skierowaniem oskarżenia przeciwko Brukseli opowiedzieli się amerykańscy przedstawiciele handlowi. Unia Europejska nie dopuszcza na swój rynek żywnościowych produktów amerykańskiego sektora bio-tech wskazując na zasady prewencji. Inną sporną kwestią jest oznakowanie produktów zawierających genetycznie zmodyfikowane organizmy. W USA np. miesza się kukurydzę zmodyfikowaną z naturalną. UE domaga się w takiej sytuacji wyraźnego opisu na produktach, że żywność została zmodyfikowana genetycznie.

Skierowanie nowej sprawy do WTO skomplikowało stosunki handlowe USA z Unią Europejską w trudnym okresie po zainicjowaniu niedawno nowej rundy rozmów handlowych na temat liberalizacji w światowym handlu.

W maju 2004 r. Komisja Europejska podjęła decyzję dopuszczającą genetycznie modyfikowaną żywność na rynek wspólnotowy. Bruksela wydała zgodę na sprzedaż genetycznie modyfikowanej kukurydzy BT-11, którą produkuje szwajcarska firma Syngenta. BT11 to kukurydza spożywcza, jest sprzedawana w supermarketach w puszkach. Jest to precedens, który w praktyce oznacza koniec pięcioletniego moratorium na import genetycznie modyfikowanych organizmów (GMO) do krajów UE, a więc dziś już także do Polski.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- P. Fontaine: *10 lekcji o Europie*, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa 1998.
- W. Nicoll, T. C. Salmon: *Zrozumieć Unię Europejską*, Książka i Wiedza, Warszawa 2002.
- L. Łukaszuk, K. Malak, A. Ciupiński, *Spory i konflikty międzynarodowe u progu XXI wieku*, Wydział Wydawniczy Akademii Obrony Narodowej, Warszawa 1999.
- Strona internetowa Magazynu Obywatel: www.obywatel.org.pl

Czy Unia Europejska prowadzi własną politykę zagraniczną?

Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa (WPZiB) stanowi jeden z filarów Unii Europejskiej i obejmuje wszystkie dziedziny polityki zagranicznej, w tym bezpieczeństwa. Traktat o Unii Europejskiej ustanawia unię polityczną, opartą na realizacji wspólnej polityki zagranicznej, na wspólnej obronie i dążeniu do osiągnięcia następujących celów:

- strzeżenia wspólnych wartości, fundamentalnych interesów i niezawisłości Unii,
- podniesienia bezpieczeństwa Unii i jej krajów członkowskich we wszystkich jego aspektach,
- utrzymania pokoju i bezpieczeństwa na świecie,
- promowania współpracy międzynarodowej,
- rozwoju i koordynacji demokracji i państwa prawa oraz poszanowania praw człowieka i podstawowych swobód.

Cele te mogą być realizowane poprzez następujące narzędzia:

- 1) współpracę między państwami członkowskimi w kierowaniu ich polityką i określanie tzw. „wspólnych stanowisk”. Dotychczasowa praktyka pozwala na wyróżnienie trzech kategorii wspólnych stanowisk: dotyczące sankcji wobec państw trzecich; dotyczące polityki UE wobec państw trzecich; odnoszące się do pewnych inicjatyw specjalnych o charakterze tematycznym,
- 2) stopniowe wdrażanie „wspólnych działań” w dziedzinach, w których państwa członkowskie mają ważne, wspólne interesy,
- 3) Traktat Amsterdamski wprowadził nowe narzędzie WPZiB, a mianowicie „wspólne strategie”. Do tej pory przyjęto trzy wspólne strategie, które dotyczą Rosji, Ukrainy i Regionu Śródziemnomorskiego.

Rada Europejska jest nadrzędnym organem władzy definiującym w drodze *consensusu* główne kierunki polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz ustalającym wspólne strategie w tych dziedzinach. Rada UE natomiast przygotowuje dla Rady Europejskiej projekty wspólnych strategii oraz je realizuje, uchwała kwalifikowaną większością głosów wspólne działania, jak też formułuje wspólne stanowiska. Państwa członkowskie są zobowiązane zapewniać, by ich polityki narodowe w zakresie spraw zagranicznych i bezpieczeństwa były dostosowane do wspólnych stanowisk podjętych przez Radę.

STOSUNKI ZEWNĘTRZNE

W sprawach związanych z WPZiB Unię Europejską reprezentuje Przewodniczący Rady UE, który jest odpowiedzialny za realizację wspólnych działań. W realizacji powyższych działań uczestniczą też Komisja Europejska oraz Komitet Polityczny, który zajmuje się monitorowaniem sytuacji międzynarodowej oraz kontroluje realizację uzgodnionych kierunków polityki. Unia Europejska wypowiada się na temat wydarzeń międzynarodowych poprzez wspólne deklaracje (dotyczą one przede wszystkim naruszania praw człowieka).

Traktat Amsterdamski swoimi postanowieniami wzmocnił filar WPZiB, wprowadzając m. in. funkcję Wysokiego Przedstawiciela ds. WPZiB, którego zadaniem jest zapewnienie właściwej spójności i ochrony tej polityki. Po wydarzeniach 11 września 2001 roku okazało się to bardzo przydatnym posunięciem, bowiem na mocy tych postanowień państwa Unii Europejskiej przystąpiły do zdecydowanej i skoordynowanej walki z terroryzmem międzynarodowym.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Z. M. Doliwa – Klepacki, *Integracja Europejska (po Amsterdamie i Nicei)*, Temida 2, Białystok 2001.
- *Prawo Unii Europejskiej. Prawo materialne i polityki*, red. J. Barcz, Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2003.
- *Historia Unii Europejskiej*, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa 2002.

Czy w Traktacie Amsterdamskim znalazły się zapisy dotyczące efektywnej i spójnej polityki zewnętrznej Unii Europejskiej?

Traktat Amsterdamski został podpisany 2 października 1997 r. i obowiązuje od 1 maja 1999 r. Zawiera zmiany szeregu dotychczasowych postanowień traktatowych. Oprócz reformy instytucjonalnej Traktat Amsterdamski przewiduje prowadzenie skutecznej i spójnej polityki zagranicznej Unii Europejskiej. Wyznacza fundamentalne zasady przyświecające Wspólnej Polityce Zagranicznej i Bezpieczeństwa (WPZiB) UE:

- ochrona powszechnych wartości, fundamentalnych interesów, niezależności, spójności i bezpieczeństwa UE,
- utrzymanie pokoju, wzmocnienie bezpieczeństwa i współpracy międzynarodowej, koordynacja demokracji i państwa prawa oraz poszanowanie praw człowieka i podstawowych swobód.

By ułatwić wypełnienie powyższych zasad Traktat Amsterdamski zmienił procedury podejmowania decyzji i przewidywał:

- wprowadzenie nowego instrumentu – tzw. wspólnych strategii,
- określanie zasad, ogólnych wytycznych oraz wspólnych strategii przez Radę Europejską (szefowie rządów lub państw wraz z Przewodniczącym Komisji Europejskiej) w drodze *consensusu*,
- wprowadzenie funkcji Wysokiego Przedstawiciela ds. WPZiB w celu zapewnienia właściwej spójności i ochrony tej polityki,
- stworzenie strategicznego planowania i wczesnego ostrzegania w drodze wspólnych analiz wydarzeń międzynarodowych,
- włączenie do Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa tzw. misji petersberskich, zajmujących się udzielaniem pomocy humanitarnej, ratownictwem w przypadku klęsk żywiołowych, zarządzaniem kryzysami, utrzymaniem i przywracaniem pokoju.

W maju 1999 r. Rada Europejska postanowiła, że Rada UE najpóźniej do końca 2000 r. uzyska prawo podejmowania decyzji w sprawie akcji zbrojnych krajów UE. Udział w nich poszczególnych państw członkowskich ma być dobrowolny. Traktat Amsterdamski po raz pierwszy przewidywał możliwość włączenia Unii Zachodnioeuropejskiej do UE, uzależniając to od decyzji Rady Europejskiej.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Z. M. Doliwa – Klepacki, *Integracja Europejska (po Amsterdamie i Nicei)*, Temida 2, Białystok 2001.
- *Treaty of Amsterdam: what has changed in Europe*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 1999.
- *Traktat o Unii Europejskiej. Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską*, Wydawnictwo STO, Bielsko – Biała 2002.

Czym jest Europa – Union Deutschland?

Europa-Union Deutschland to ponadpartyjna organizacja założona w 1946 r., zrzeszająca obecnie ponad 1000 członków: przedstawiciele administracji, polityków i biznesmenów z terenu całych Niemiec. Celem działania organizacji jest budowa wspólnej Europy, opartej o ideę federalizmu, otwartości i tolerancji. Jest to związek interesów przedstawiciele różnych dziedzin życia politycznego, gospodarczego i społecznego opowiadających się za powstaniem Stanów Zjednoczonych Europy. Od 1990 r. Europa-Union Deutschland rozpoczęła współpracę z Polską, działając na rzecz pojednania i budowania stosunków dobrosąsiedzkich między obu narodami. Niemieccy samorządowcy - członkowie Europa-Union Deutschland (np. przedstawiciele Bawarii lub Środkowej Frankonii) często odwiedzają polskie jednostki samorządowe, by nawiązywać i rozwijać kontakty partnerskie.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- W. Nicoll, T. C. Salmon: *Zrozumieć Unię Europejską*, Książka i Wiedza, Warszawa 2002.
- Strona internetowa miasta Kraków – „Magiczny Kraków”: www.krakow.pl

Jak krótko określić, czym jest Europejski Obszar Gospodarczy?

Dnia 22 października 1991 r. Wspólnoty Europejskie i Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (EFTA), do którego wówczas należały: Austria, Finlandia, Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria i Szwecja, wynegocjowały w Luksemburgu układ w sprawie utworzenia między nimi Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG).

Układ o utworzeniu Europejskiego Obszaru Gospodarczego został podpisany 2 maja 1992 r. w Porto, a wszedł w życie 1 stycznia 1994 r. Zakłada on współpracę ekonomiczną i ustanowienie między państwami EOG swobodnego przepływu towarów przemysłowych wyprodukowanych na terenie państw członkowskich, jak również swobodnego przepływu osób, kapitałów i usług. Przyjęto także jednolite zasady konkurencji.

Obecnie EOG skupia 28 państw europejskich - 25 krajów należących do UE (Austria, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Portugalia, Niemcy, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy, Polska, Czechy, Węgry, Słowenia, Słowacja, Cypr, Malta, Litwa, Łotwa, Estonia) i 3 należące do EFTA (Lichtenstein, Islandia, Norwegia), natomiast Szwajcaria, która także należy do EFTA nie wyraziła zgody na przystąpienie do EOG - posiada w tym ugrupowaniu status obserwatora.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Z. M. Doliwa – Klepacki, *Integracja Europejska (po Amsterdamie i Nicei)*, Temida 2, Białystok 2001.
- W. Nicoll, T. C. Salmon, *Zrozumieć Unię Europejską*, Książka i Wiedza, Warszawa 2002.
- *Prawo Unii Europejskiej. Prawo materialne i polityki*, red. J. Barcz, Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2003.

Jakie zmiany instytucjonalne dotyczące Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa zawarto w Traktacie Amsterdamskim?

Unia Europejska zyskała dzięki Traktatowi Amsterdamskiemu nowe instrumenty instytucjonalne i operacyjne w dziedzinie Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (WPZiB). Sekretarz Generalny Rady UE pełni nową funkcję Wysokiego Przedstawiciela ds. WPZiB i towarzyszy Radzie, przyczyniając się do formułowania, opracowywania i wdrażania decyzji politycznych. Rada może oprócz tego, w miarę potrzeb, mianować specjalnego przedstawiciela, któremu będzie powierzać mandat w związku ze specyficznymi kwestiami politycznymi.

Całkowicie nowy charakter ma powołana na mocy Traktatu i wkomponowana w strukturę Rady „jednostka planowania polityki i szybkiego alarmowania”. Jej zadaniem jest nadzorowanie i analiza rozwoju WPZiB, szybka ocena i alarmowanie w razie sytuacji, które mogłyby oddziaływać na wspólną politykę zagraniczną.

Na podstawie Traktatu Amsterdamskiego do WPZiB włączono „zadania petersberskie” w celu zrealizowania wspólnej woli państw członkowskich, które budują bezpieczeństwo w Europie poprzez realizację zadań humanitarnych lub działania pokojowe. Traktat również określił środki służące realizacji zadań wpływających z WPZiB:

- Rada Europejska określa główne wytyczne tej polityki w drodze *consensusu*,
- uchwalanie przez Radę Europejską – na zlecenie Rady UE – wspólnej strategii,
- podejmowanie wspólnych działań, o których decyduje Rada UE, a realizacją zajmuje się Unia Zachodnioeuropejska.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Z. M. Doliwa – Klepacki, *Integracja Europejska (po Amsterdamie i Nicei)*, Temida 2, Białystok 2001.
- *Treaty of Amsterdam: what has changed in Europe*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 1999.
- P. Fontaine: *10 lekcji o Europie*, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa 1998.

Jakie znaczenie ma członkostwo w Unii Europejskiej, skoro Polska należała przed 1 maja 2004 r. do innych organizacji promujących wolny handel i znoszenie barier celnych?

Członkostwo w Unii Europejskiej wyklucza przynależność do innych organizacji mających na celu stworzenie strefy wolnego handlu bez opłat celnych i innych ograniczeń.

Dnia 21 grudnia 1992 r. w Krakowie Polska podpisała Środkowoeuropejską Umowę o Wolnym Handlu (CEFTA) z Węgrami, Czechami i Słowacją. Porozumienie to przewidywało utworzenie strefy wolnego handlu artykułami przemysłowymi między państwami Grupy Wyszehradzkiej najpóźniej do końca 2000 r. Państwa członkowskie CEFTA zobowiązały się do zniesienia najpóźniej do 1 stycznia 1997 r. wszelkich wzajemnych ceł i opłat o podobnych skutkach oraz do niewprowadzania nowych ceł i opłat w handlu między nimi.

W momencie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej musiała ona zrezygnować z członkostwa w CEFTA, tak jak miało to miejsce w przypadku krajów należących do EFTA (Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu), które później wstąpiły do UE (Austria, Dania, Finlandia, Portugalia, Szwecja i Wielka Brytania).

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Z. M. Doliwa – Klepacki, *Integracja Europejska (po Amsterdamie i Nicei)*, Temida 2, Białystok 2001.
- Strona internetowa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów: www.kprm.gov.pl

Jakie państwa należą do AKP (ACP)?

Wspólnota Europejska zawarła w 1963 r. z 18 krajami Afryki i krajami malgaskimi konwencję z Jaunde. W 1971 r. trzy były kolonie brytyjskie: Kenia, Uganda i Tanzania zawarły ze Wspólnotą oddzielne porozumienie z Aruszy. Porozumienie to nie weszło jednak w życie z powodu niezakończenia procesu ratyfikacji. Mauritius przystąpił do konwencji z Jaunde w 1973 r. Wobec dużej liczby byłych kolonii brytyjskich konwencja z Jaunde została renegocjowana i przekształcona w pierwszą, zawartą w 1975 r. na 5 lat konwencję w Lome podpisaną z 44 krajami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP). Następnie konwencję tą przedłużano na okresy pięcio- i dziesięcioletnie w latach 1979 i 1984, a roku 1990 podpisano tzw. czwartą konwencję z Lome na lata 1990-2000. Obecnie obowiązuje Piąta Konwencja (uchwalona w marcu 2000 r.) na lata 2000-2020. Głównym celem zawieranych umów jest rozwój dawnych kolonii i terytoriów zamorskich. Począwszy od Czwartej Konwencji uzupełniane są również porozumienia służące ochronie praw człowieka i rozwojowi demokracji. Do krajów AKP należy obecnie 79 państw z obszaru Afryki, Karaibów i Pacyfiku.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- W. Nicoll, T. C. Salmon, *Zrozumieć Unię Europejską*, Książka i Wiedza, Warszawa 2002.
- P. Fontaine, *10 lekcji o Europie*, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa 1998.
- *Europa od A do Z. Podręcznik integracji europejskiej*, Wydawnictwo „Wokół nas”, Gliwice 2002.
- Strona internetowa Portal Unii Europejskiej: www.europa.eu.int

W jakich dziedzinach Komisja może negocjować układy z partnerami spoza Wspólnot?

Na mocy Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, Wspólnoty mają szereg uprawnień wyraźnych do zawierania umów międzynarodowych tzw. *ius contrahendi*:

- art. 111 TWE (dawny art. 109) dotyczy sfery polityki walutowej; „Jeżeli Wspólnota negocjuje umowy dotyczące kwestii walutowych lub regulacji dewizowych z jednym lub kilkoma państwami lub organizacjami międzynarodowymi (...) Komisja uczestniczy w negocjacjach w pełnym zakresie.”
- art. 133 TWE (dawny art. 113) dotyczy polityki handlowej i stanowi, że „jeśli trwają negocjacje w sprawie umowy z jednym lub kilkoma państwami lub z organizacjami międzynarodowymi, Komisja przedstawia zalecenia Radzie; ona upoważnia Komisję do rozpoczęcia negocjacji,
- art. 164 TWE (dawny art. 130g) dotyczy sfery badań i rozwoju technicznego; „Wspólnota wspiera współpracę z krajami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi w dziedzinie badań wspólnotowych, rozwoju technologicznego i prezentacji.”
- art. 174 TWE (dawny art. 130r) dotyczy polityki ochrony środowiska; Wspólnota wspiera „działania na poziomie międzynarodowym w celu pokonania regionalnych lub globalnych problemów środowiska naturalnego”.

Wspólnoty mają także uprawnienia domniemane np. w zakresie polityki rolnej, które są efektem przedłużenia wewnętrznych kompetencji wspólnotowych.

Wyłącznym *ius contrahendi* WE dysponuje tylko w niektórych dziedzinach. Uprawnienie takie wynika z wyraźnego upoważnienia WE do negocjowania i zawierania traktatów lub odpowiada jednemu z trzech przypadków:

- kompetencja międzynarodowa wyłączna jest przedłużeniem kompetencji wewnętrznej,
- uruchomienie *ius contrahendi* jest niezbędne dla osiągnięcia określonego celu wspólnotowego,
- kompetencja wyłączna jest efektem harmonizacji krajowych porządków prawnych.

W pozostałych sferach prawo do zawierania umów międzynarodowych jest dzielone z państwami członkowskimi – umowy takie mają wtedy charakter mieszany.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- P. Kawa, *Ekonomiczne i prawne aspekty integracji Polski z Unią Europejską*, WSZiB, Kraków 1998.
- *Traktat o Unii Europejskiej. Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską*, Wydawnictwo STO, Bielsko – Biała 2002.

Co to są Kraje AKP i które kraje do nich należą?

Proces dekolonizacji zapoczątkowany w latach sześćdziesiątych przekształcił stosunki łączące kraje UE z dawnymi koloniami w stowarzyszenie innego typu. Obecnie kraje AKP (Afryka, Karaiby, Pacyfik) to sygnatariusze układu zawartego etapami w Lomé (Togo), między Wspólnotą Europejską a 71 państwami Afryki i Oceanu Spokojnego, na mocy którego państwa te otrzymały dostęp dla 97% swoich produktów do rynku WE, bez świadczeń wzajemnych.

Konwencje z Lome to umowy zawarte między Europejską Wspólnotą Gospodarczą i krajami Afryki, Karaibów i Pacyfiku, określające zasady współpracy, głównie z byłymi koloniami. Pierwsze układy obowiązywały w latach 1964–1969 (Yaounde I) i 1970–75 (Yaounde II), kolejne, gdy do Wspólnoty dołączyła Wielka Brytania - w 1975–89 (Lome I, II, III). Konwencja podpisana w 1990 (Lome IV) obowiązywała do 2000, objęła 70 państw regionu, z którymi Wspólnoty nawiązały uprzywilejowane stosunki w zakresie handlu, pomocy rozwojowej, kulturalnej. Obecnie obowiązuje Piąta Konwencja (uchwalona w marcu 2000 r.) na lata 2000-2020. Na mocy tych układów produkty z krajów AKP mają wolny dostęp do rynków Wspólnoty, są dofinansowane inwestycje gospodarcze i socjalne, a także funkcjonuje specjalny fundusz – Europejski Fundusz Rozwoju, chroniący przed wahaniami na rynkach lub zmniejszeniem produkcji.

Do krajów AKP należy obecnie 79 państw:

1. Angola
2. Benin
3. Botswana
4. Burkina Faso
5. Burundi
6. Kamerun
7. Cape Verde
8. Republika Środowej Afryki
9. Czad
10. Federalna Islamska Republika Komorów
11. Republika Kongo (Brazzaville)
12. Republika Demokratyczna Kongo (Kinshasa)
13. Cote d'Ivoire

14. Dżibuti
15. Gwinea Równikowa
16. Erytrea
17. Etiopia
18. Gabon
19. Gambia
20. Ghana
21. Gwinea
22. Gwinea Bissau
23. Kenia
24. Lesotho
25. Liberia
26. Madagaskar
27. Malawi
28. Mali
29. Mauretania
30. Mauritius
31. Mozambik
32. Namibia
33. Niger
34. Nigeria
35. Rwanda
36. Wyspy Świętego Tomasza i Książęca
37. Senegal
38. Seszele
39. Sierra Leone
40. Somalia
41. Południowa Afryka
42. Sudan
43. Swaziland
44. Tanzania
45. Togo
46. Uganda
47. Zambia

48. Zimbabwe
49. Antigua
50. Bahamy
51. Barbados
52. Belize
53. Kuba
54. Dominikana
55. Republika Dominikany
56. Grenada
57. Gujana
58. Haiti
59. Jamajka
60. St.Christopher i Nevis
61. St -Lucia
62. St.-Vincent
63. Surinam
64. Trinidad i Tobago
65. Wyspy Cooka
66. Wschodni Timor
67. Federacja Mikronezji
68. Fidzi
69. Kiribati
70. Wyspy Marshalla
71. Nauru
72. Niue
73. Palau
74. Papua Nowa Gwinea
75. Samoa
76. Wyspy Salomona
77. Tonga
78. Tuvalu
79. Vanuatu

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

STOSUNKI ZEWNĘTRZNE

- Z. M. Doliwa – Klepacki, *Integracja Europejska (po Amsterdamie i Nicei)*, Temida 2, Białystok 2001.
- W. Nicoll, T. C. Salmon, *Zrozumieć Unię Europejską*, Książka i Wiedza, Warszawa 2002.
- Strona internetowa Portal Unii Europejskiej: www.europa.eu.int

Jak scharakteryzować politykę krajów unijnych wobec zjawiska migracji na podłożu ekonomicznym?

Aktywna polityka społeczna Unii Europejskiej dąży do usunięcia najbardziej rażących przejawów nierówności. W 1961 r. stworzono Europejski Fundusz Socjalny dla ułatwienia zatrudnienia i przemieszczania się ludności w celach zawodowych. Pomoc finansowa jest jednym z narzędzi dla osiągnięcia poprawy sytuacji społecznej w krajach członkowskich UE, bowiem wiele regionów boryka się z wysokim bezrobociem strukturalnym. W 1997 r. 17,9 milionów mieszkańców krajów UE pozostawało bez pracy. Było to przyczyną wprowadzenia w Traktacie Amsterdamskim nowego rozdziału poświęconego zatrudnieniu, które od tego momentu stało się priorytetowym zadaniem polityki gospodarczej Unii. Ustalono także wspólną strategię mającą na celu umocnienie polityki państw członkowskich w dziedzinie kształcenia zawodowego, ułatwienia przemieszczania się pracowników w celu poszukiwania pracy, pomocy w tworzeniu przedsiębiorstw i poprawy jakości dialogu społecznego.

W artykule 39 TWE określono, iż swobodny przepływ pracowników polega na tym, że zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na obywatelstwo (dotyczy tylko obywateli państw członkowskich) w dziedzinie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy. Państwa członkowskie powinny umożliwić pracownikowi opuszczenie ich terytorium i podjęcie pracy w innym państwie, wyposażając go w dowód tożsamości lub paszport ważne w całej UE.

W roku 1985 zawarto porozumienie w Schengen, na mocy którego zniesiono kontrolę na granicach wewnętrznych UE i jednocześnie zwiększono szczelność granic zewnętrznych UE. Zasadą jest, że obywatele państw trzecich wjeżdżający na terytorium Wspólnot muszą posiadać wizę. Traktat Amsterdamski włączył problematykę wizową, azyłową i imigracyjną do pierwszego filaru. Na mocy tego Traktatu Rada w ciągu 5 lat od wejścia w życie Traktatu powinna ustanowić środki konieczne dla zapewnienia efektywnego zniesienia kontroli na granicach wewnętrznych, zapewniając jednolitą procedurę kontroli na granicach zewnętrznych, ustanawiając jednolitą politykę wizową i określając zasady przemieszczania się obywateli państw trzecich na terytorium WE w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące. Jednym z priorytetów UE jest także ustalenie wspólnej polityki azyłowej. W Traktacie wymienione zostały nowe kompetencje Rady do przyjęcia środków w sferze prawa azyłowego m.in. ustalanie kryteriów właściwości poszczególnych państw członkowskich do rozpatrywania wniosków azyłowych, przyjmowania minimalnych standardów uznawania

obywateli państw trzecich jako uchodźców oraz minimalnych standardów proceduralnych przyznawania i pozbawiania statusu uchodźców.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- P. Fontaine, *10 lekcji o Europie*, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa 1998.
- *Traktat o Unii Europejskiej. Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską*, Wydawnictwo STO, Bielsko – Biała 2002.
- *Prawo Unii Europejskiej. Prawo materialne i polityki*, red. J. Barcz, Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2003.

Jakie są różnice i sprzeczności między UE a USA, czy faktycznie występuje i może wystąpić konflikt interesów?

Dla Stanów Zjednoczonych tworząca się „wspólna” Europa jest z jednej strony sojusznikiem uznającym te same wartości, a z drugiej strony konkurentem technologicznym i handlowym. W historii stosunków pomiędzy Europą a Stanami Zjednoczonymi możemy znaleźć wiele przykładów zarówno współpracy, jak i konkurencji. Przykładem współpracy Stanów Zjednoczonych i Europy Zachodniej było ogłoszenie i realizacja planu Marshalla z 1947 r. Plan ten przyniósł korzyści obu stronom. Umożliwił Europie szybką modernizację gospodarek zniszczonych przez wojnę, przyspieszenie procesów integracyjnych, USA dał z kolei gwarancję zahamowania komunizmu oraz stabilność polityczno-ekonomiczną Europy Zachodniej.

Obecnie Wspólnota Europejska prowadzi nie tylko wspólną politykę gospodarczą, ale i wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa oraz współpracuje w dziedzinie spraw wewnętrznych i sprawiedliwości. Zaawansowany stopień integracji europejskiej sprawił, iż UE stała się silnym partnerem politycznym na arenie międzynarodowej. Wobec tego między USA a UE dochodzi również do pewnych nieporozumień.

Elementem stosunków między UE a USA jest tzw. wojna handlowa. Stany Zjednoczone bardzo często zgłaszają zastrzeżenia do UE, że izoluje swój rynek wewnętrzny nie dopuszczając amerykańskich produktów żywnościowych, np. mięsa, żywności genetycznie zmodyfikowanej. Na forum Światowej Organizacji Handlu bardzo często dochodzi do starć między UE a USA.

Z drugiej strony, między UE i USA dochodzi do próby podejmowania współpracy. Powstało kilka projektów utworzenia transatlantyckiej strefy wolnego handlu (Deklaracja Bakera, Agenda Transatlantycka). W 1998 r. zaproponowano nawet utworzenie wspólnego rynku, jednakże negatywne stanowisko Francji nie pozwoliło na realizację tego pomysłu.

Inną kwestią jest tworzenie z jednej strony wspólnej polityki obronnej UE, zakres kompetencji UZE, budowania tzw. „IV filaru” UE, a z drugiej uczestnictwo krajów członkowskich UE w Pakcie Północnoatlantyckim (NATO). Rozdźwięk w tej kwestii szczególnie dał się zauważyć w związku z interwencją zbrojną w Iraku.

Jak przewiduje w najnowszym raporcie Międzynarodowy Instytut Studiów Strategicznych (IISS) różnice zdań między USA a UE na temat handlu, obronności i ochrony środowiska mogą się pogłębić.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Z. Brzeziński, *O Polsce, Europie i świecie 1988-2001*, Bellona, Warszawa 2002.
- W. Nicoll, T. C. Salmon, *Zrozumieć Unię Europejską*, Książka i Wiedza, Warszawa 2002.
- L. Łukaszuk, K. Malak, A. Ciupiński, *Spory i konflikty międzynarodowe u progu XXI wieku*, Wydział Wydawniczy Akademii Obrony Narodowej, Warszawa 1999.

Co to jest ECHO?

ECHO (European Community Humanitarian Office) - Biuro ds. Humanitarnych Unii Europejskiej. Jego głównym celem jest pomoc humanitarna ofiarom klęsk żywiołowych oraz konfliktów zbrojnych. ECHO odpowiedzialne jest również za zapewnienie bezpiecznej dostawy pomocy humanitarnej w strefy konfliktów. Pomoc taka może polegać na dostawie żywności, lekarstw, sprzętu medycznego czy też wykwalifikowanego personelu medycznego, technicznego czy logistycznego. Pomoc ECHO dostarczana jest poprzez współpracujących z Biurem partnerów – wyspecjalizowane agencje, ONZ, organizacje pozarządowe i inne. Od momentu powstania w 1992 r. ECHO organizowało pomoc humanitarną w 85 krajach w 30 strefach konfliktów.

Poza bezpośrednią pomocą humanitarną ECHO zapewnia specjalistyczną wiedzę, szkolenia i pomoc techniczną krajom, które pragną wzmocnić swoje zabezpieczenia na wypadek klęsk żywiołowych.

Fundusze ECHO pochodzą z dwóch źródeł: ogólnego budżetu Unii Europejskiej oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W wyjątkowych i nieprzewidzianych sytuacjach istnieje możliwość uruchomienia rezerw Komisji Europejskiej. ECHO podlega pod Parlament Europejski, składa mu coroczne sprawozdania ze swojej działalności. Bezpośrednio ECHO podlega Komisarzowi ds. rozwoju i pomocy humanitarnej.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Strona internetowa tygodnika Polityka: www.polityka.pl
- Strona internetowa Pierwszego Portalu Rolniczego: www.ppr.pl
- Strona internetowa Rzeczypospolitej: www.rzeczpospolita.pl

Czy istnieją regulacje prawne w UE dotyczące kontroli granicznej, importu produktów żywnościowych z krajów trzecich, laboratoriów referencyjnych?

Kwestia bezpieczeństwa żywności ma bardzo duże znaczenie dla UE, co implikuje wprowadzenie systemu monitoringu żywności, dotyczącego również importu z krajów trzecich. Zasady systemu kontroli bezpieczeństwa żywności na całym obszarze Wspólnoty określa m.in. dokument Parlamentu Europejskiego "Ogólne zasady i wymogi prawa żywnościowego, powołanie Europejskiego Organu ds. Bezpieczeństwa Żywnościowego oraz określenie procedur w sprawach bezpieczeństwa żywnościowego" z 28 stycznia 2002 r.

Przepisy w zakresie produkcji i obrotu żywności w UE odnoszą się do wszystkich produktów spożywczych i dotyczą:

- urzędowej kontroli żywności,
- higieny i substancji zanieczyszczających,
- etykietowania,
- substancji dodatkowych dodawanych do żywności,
- materiałów i artykułów w kontakcie z żywnością,
- substancji aromatyzujących i rozpuszczalników,
- substancji aktywnych farmakologicznie.

Ustanowienie nowej normy europejskiej przez Europejski Komitet Normalizacyjny (CEN) nakłada na kraje członkowskie obowiązek wprowadzenia jej do norm krajowych i wycofania norm niezgodnych.

Jedną z podstawowych dyrektyw dotyczących prawa żywnościowego jest Dyrektywa 89/397/EEC dotycząca urzędowej kontroli żywności. Dzięki tej dyrektywie zharmonizowana została działalność służb kontroli żywności w celu osiągnięcia porównywalnych ocen i wyników badań oraz sprawdzania przepisów dotyczących bezpieczeństwa żywności. Ponadto od 1 listopada 1998 r. obowiązuje Dyrektywa 93/99/EEC określająca dodatkowe działania dotyczące urzędowej kontroli żywności (m.in. wg tej Dyrektywy będą uznawane w handlu międzynarodowym żywnością jedynie wyniki otrzymywane w akredytowanych laboratoriach badawczych).

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Dyrektywa 89/397/EEC Rady z 14 czerwca 1989 roku o kontroli żywności

STOSUNKI ZEWNĘTRZNE

- Dyrektywa 93/99/EEC Rady z dnia 29 października 1993 r. w sprawie dodatkowych regulacji kontroli żywności.

Czy Polska jako członek Unii Europejskiej ma prawo podpisywać umowy handlowe z innymi krajami nie należącymi do UE?

Od dnia 1 stycznia 2003 roku, Polska przejęła europejski dorobek prawny w obszarze "Stosunki zewnętrzne" zgodnie z ustaloną przez rząd RP datą gotowości do członkostwa w Unii Europejskiej. Oznacza to, że w chwili przystąpienia do UE dotychczasowe umowy Polski z krajami trzecimi dotyczące dziedzin objętych kompetencjami Wspólnot Europejskich, np. polityki handlowej, zostały wypowiedziane zgodnie z przewidzianą w nich procedurą i automatycznie zastąpione przez wspólnotowe umowy wielostronne i dwustronne. Równoległe z przystąpieniem do Unii Europejskiej, Polska przystąpiła do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, w skład którego wchodzi, poza państwami UE, Norwegia, Lichtenstein i Islandia.

Na obszar "Stosunki zewnętrzne" składają się:

- zagadnienia wielostronne (w tym: handel usługami, tekstylia, system powszechnych preferencji celnych, konwencja z Lomé, sankcje, porozumienia o wzajemnym uznawaniu, bariery techniczne w handlu, pomoc humanitarna, środki ochronne);
- zagadnienia dwustronne (w tym: stosunki traktatowe, umowy o wolnym handlu, stosunki z krajami trzecimi, kraje śródziemnomorskie, inne inicjatywy);
- inne kwestie (handel dobrami podwójnego zastosowania, ubezpieczenie kredytów eksportowych).

W momencie przystąpienia do UE europejski dorobek prawny zawarty w jej umowach wielo- i dwustronnych wszedł bezpośrednio do polskiego systemu prawnego. Te umowy, których postanowienia były sprzeczne z uregulowaniami obowiązującymi państwa członkowskie w tym obszarze, zostały przez Polskę wypowiedziane.

Przyjęcie europejskiego dorobku prawnego w obszarze "Stosunki zewnętrzne" oznacza wzmocnienie ochrony rynku krajowego poprzez wprowadzenie postępowań ochronnych, antydumpingowych, antysubwencyjnych prowadzonych przez Komisję Europejską i postępowań przy wydawaniu licencji importowych, jak również skuteczniejszą kontrolę handlu towarami podwójnego zastosowania. Dotyczy to między innymi ochrony polskiego przemysłu stalowego poprzez ograniczenia importowe wynikające z zawartych przez UE umów stalowych z krajami trzecimi, a nie występujące dotychczas w polskiej praktyce handlowej.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Prawo Unii Europejskiej. Prawo materialne i polityki*, red. J. Barcz, Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2003.
- Strona internetowa tygodnika Polityka: www.polityka.pl

Czy Polska po przystąpieniu do Unii Europejskiej przestała importować węgiel z krajów Federacji Rosyjskiej?

Żadna z dyrektyw Unii Europejskiej nie nakłada na Polskę obowiązku zaprzestania importowania węgla z krajów trzecich (np. Federacja Rosyjska). Prawo unijne reguluje jedynie obowiązek przekazywania informacji statystycznej na temat importu węgla pochodzącego z krajów trzecich (Decyzja 77/707/EWWS). Na przedsiębiorstwa energetyczne jest nałożony obowiązek informowania Biura Statystycznego Wspólnoty Europejskiej (SOEC) o ilości i jakości węgla importowanego z krajów trzecich. Polska zobowiązała się w pełni zaakceptować i wdrożyć wyżej wymienioną Dyrektywę. Ponadto w Unii Europejskiej kwestie dotyczące sektora elektroenergetyki uregulowane są w następujących dokumentach:

- wspólne zasady wewnętrznego rynku energii elektrycznej Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/54/WE z 26 czerwca 2003 r.
- procedury Wspólnoty odnośnie przejrzystości cen energii elektrycznej (Dyrektywa Rady 90/377/EWG),
- kwestie związane z transeuropejską siecią energetyczną i jej rozwojem (Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady, 1229/2003/WE z 26 czerwca 2003, Decyzja Rady 96/391/WE),
- zasady powiadamiania Komisji o projektach inwestycyjnych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (Rozporządzenie Rady 736/96/WE, Rozporządzenie Komisji 2386/96/WE),

Podstawowe polskie akty prawne z zakresu elektroenergetyki, które odnoszą się do obszaru zagadnień objętych dokumentami Unii Europejskiej to ustawa – Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 54, poz. 348 z późn. zm.) oraz rozporządzenia wykonawcze do tej ustawy. Są one w przeważającej mierze zgodne z przepisami Unii Europejskiej, co wynika z faktu, iż były przygotowywane po podjęciu decyzji o ubieganiu się o członkostwo Polski w Unii, stąd też brana była pod uwagę konieczność harmonizacji przepisów polskich już w trakcie ich przygotowywania z przepisami Unii Europejskiej.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Decyzja 77/707/EWWS Rady z dnia 7 listopada 1977 r. dotycząca wspólnotowego nadzoru na importem węgla kamiennego.

STOSUNKI ZEWNĘTRZNE

- Dyrektywa 2003/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 26 czerwca 2003 r., wspólne zasady wewnętrznego rynku energii elektrycznej.
- Dyrektywa 90/377/EWG (Rady z dnia 29 czerwca 1990 r. dot. procedury Wspólnoty odnośnie przejrzystości cen energii elektrycznej,
- Decyzja 1229/2003/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, z 26 czerwca 2003, dot. kwestii związanych z transeuropejską siecią energetyczną i jej rozwojem.
- Decyzja 96/391/WE Rady z dnia 28 marca 1996 r. dot. kwestii związanych z transeuropejską siecią energetyczną i jej rozwojem.
- Rozporządzenie 736/96/WE Rady z dnia 22 kwietnia 1996 r. odnośnie zasad powiadamiania Komisji o projektach inwestycyjnych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty
- Rozporządzenie 2386/96/WE Komisji z dnia 16 grudnia 1996 r. dotyczące Rozporządzenia 736/96/WE Rady z dnia 22 kwietnia 1996 r. odnośnie powiadamiania Komisji o projektach inwestycyjnych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty w sektorach: paliwowym, gazowym i elektrycznym.
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, Dz. U. z 1997 r. Nr 54 poz. 348 z późn. zm.

Czy poparcie dla Stanów Zjednoczonych w wojnie z Irakiem może wpłynąć na stosunki Polska – pozostałe kraje UE?

Nasze zaangażowanie u boku USA w Iraku budziło wątpliwości. Polscy politycy obawiali się, że nasze poparcie dla USA może zostać źle przyjęte przez Unię Europejską. Sama Unia nie miała w sprawie Iraku jednolitego stanowiska i była w tej kwestii podzielona. Znaczna część członków UE - Wielka Brytania, Hiszpania, Włochy, Dania - zajmowała takie samo stanowisko jak Polska. Zawiera się ono w trzech punktach:

- 1) walka z terroryzmem,
- 2) uczestnictwo w antyirackiej koalicji,
- 3) poparcie demilitaryzacji Iraku.

Dotąd kraje europejskie patrzyły na nas z uznaniem z uwagi na wyniki gospodarcze, postępy w budowaniu demokracji, na sukcesy przy wchodzeniu do NATO i UE oraz ze względu na sukces, jakim był Trójkąt Weimarski i uprzywilejowane stosunki z USA.

Polityka zagraniczna oraz poparcie wojny z Irakiem ściągnęła na nas ataki ze strony krajów, na które Polska najbardziej liczyła w Europie - Niemiec i Francji, tych dwóch boków Trójkąta Weimarskiego. Najostrzejsze słowa pojawiły się po tzw "Liście ośmiu" w którym wyraziliśmy nasze poparcie dla USA.

Większość polityków twierdzi jednak, że w sprawie Iraku dokonaliśmy słusznego wyboru nie ze względu na udział w wojnie ze światowym terroryzmem, ale dlatego, że wzrosło dzięki temu nasze znaczenie w regionie i w Unii. Jednak członkostwo w UE ma za zadanie uzupełniać NATO, a nie być wobec niego konkurencją. Zdaniem specjalistów większości obywateli Unii nie podoba się nasz proamerykanizm, zwłaszcza poparcie dla wojny w Iraku. Najbardziej znaczący skok wrogości wobec Polski wystąpił w krajach, które najostrzej występowały przeciw wojnie z Irakiem pod egidą USA: w Belgii i we Francji.

Poparcie Polski dla polityki USA nie powinno jednak negatywnie wpłynąć na kontakty z innymi krajami UE.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Strona internetowa wydziału Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego: www.stosunki.pl
- Strona internetowa tygodnika Polityka: www.polityka.pl

Czy po przystąpieniu do UE zmieniły się stosunki zewnętrzne Polski z USA?

Swoje stanowisko wobec przyszłych relacji między Polską a Stanami Zjednoczonymi obaj prezydenci przedstawili we wspólnym stanowisku, w którym wyrazili swoje przekonanie iż: "Przystąpienie do Unii Europejskiej jest niezbędne dla zapewnienia przyszłego wzrostu gospodarczego Polski. Będzie ono korzystne dla naszych stosunków dwustronnych oraz relacji transatlantyckich. Stany Zjednoczone i Polska z zadowoleniem przyjmują przyszłe poszerzenie Unii Europejskiej jako kolejny dowód głębokiego zakorzenienia zasad wolnego rynku oraz społeczeństwa otwartego wzdłuż całego kontynentu europejskiego. Dążymy do stworzenia więzi pomiędzy Unią Europejską i NATO. Możliwości pokonania najpoważniejszych wyzwań, jakie obecnie stoją przed nami, znacząco wzrastają, gdy Unia Europejska i NATO współpracują ze sobą dla osiągnięcia wspólnych celów."

Ponadto, członkostwo w UE nie ograniczy w żaden sposób możliwości współpracy ze Stanami Zjednoczonymi i innymi państwami, ale wręcz przeciwnie przyczyni się do poprawy konkurencyjności polskich wyrobów na rynkach międzynarodowych, umożliwiając dostęp do światowych sieci zbytu. Stany Zjednoczone, które od dawna są obecne w Europie (np. Ford od 1929 roku), są także głównym handlowym partnerem Unii Europejskiej. Nie umniejsza to rangi stosunków, które Unia nawiązała i nadal umacnia z innymi krajami, ale potwierdza wagę wymiaru transatlantyckiego tej współpracy. Stosunki te wkroczyły w nową fazę, gdy w 1995 roku w Madrycie liderzy Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych postanowili ustanowić transatlantyckie partnerstwo gospodarcze oparte na promowaniu wielostronnej liberalizacji handlu. W Ameryce mile widziane jest partnerstwo z silną i zjednoczoną Europą.

Dzięki poszerzeniu Unii Europejskiej Polska stała się krajem bardziej atrakcyjnym dla inwestorów zagranicznych, w tym także ze Stanów Zjednoczonych.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Strona internetowa wydziału Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego: www.stosunki.pl
- Strona internetowa Gazety Wyborczej: www.gazeta.pl
- Z. Brzeziński, O Polsce, Europie i świecie 1988-2001, Bellona, Warszawa 2002.

Czym jest Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa?

Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa nazywana jest II Filarem UE. Integracja europejska w dziedzinie bezpieczeństwa ustanowiona tytułem V Traktatu o UE i artykułami 11-28 Traktatu Amsterdamskiego, zakładała działania w trzech wymiarach:

- politycznym (całkowicie wchodzący w skład WPZiB).
- ekonomicznym, obejmującym dwa obszary działań: wewnętrzny: integracja przemysłu zbrojeniowego krajów UE, poza II filarem UE, zewnętrzny: działania prewencyjne polegające na przydzielaniu środków pomocowych dla regionów ewentualnej destabilizacji spowodowanej ubóstwem i na prowadzeniu działań polegających na odbudowie – przydział środków dla terenów dotkniętych konfliktami zbrojnymi,
- wojskowym – realizowanym częściowo w ramach WPZiB.

Traktat o Unii Europejskiej i Traktat Amsterdamski przewidywały realizację pięciu głównych celów II filaru UE, którymi są:

1. Ochronę podstawowych interesów polityki zagranicznej, szczególnie niezależności, bezpieczeństwa i nienaruszalności UE.
2. Umacnianie w każdy sposób bezpieczeństwa UE i bezpieczeństwa Państw Członkowskich.
3. Umacnianie bezpieczeństwa międzynarodowego i zachowanie pokoju w sposób zgodny z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych, Aktu Końcowego z Helsinek i z celami Karty Paryskiej.
4. Wspieranie współpracy międzynarodowej.
5. Rozwijanie i ugruntowanie demokracji, rządów prawa oraz poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności.

Cele te realizują instytucje wspólnotowe:

- Rada Europejska – złożona z głów państw, szefów rządów i przewodniczącego Komisji Europejskiej, określa strategiczne kierunki działań WPZiB.
- Rada Unii Europejskiej – obraduje jako Rada ds. Ogólnych, w jej skład wchodzi ministrowie spraw zagranicznych państw UE oraz komisarz Komisji Europejskiej odpowiedzialny za stosunki zewnętrzne UE.
- Wysoki przedstawiciel UE ds. WPZiB – urzędujący w ramach “trojki” prezydującej Radzie UE.

STOSUNKI ZEWNĘTRZNE

- Komitet Stałych Przedstawicieli – złożony z ambasadorów państwa UE, z przedstawiciela Komisji Europejskiej; przygotowuje spotkania Rady ds. Ogólnych.
- Komitet Polityczny – monitoruje stosunki międzynarodowe, wdraża decyzje, przedkłada wnioski i opinie Radzie ds. Ogólnych formułujące WPZiB.
- Korespondenci europejscy – asystują Dyrektorom Politycznym w sprawach bieżących, przygotowaniu spotkań Komitetu Politycznego i porządku obrad Rady ds. Ogólnych.
- Komórka Planowania Politycznego i Wczesnego Ostrzegania – działa w ramach sekretariatu Rady UE.
- Grupy robocze WPZiB – eksperci państw UE i Komisji Europejskiej, opracowują w grupach problemowych dokumenty polityczne. Na mocy Traktatu Nicejskiego powołano struktury wojskowe dla WPZiB:
 - Stały Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa Dyrektorów Politycznych – stanowi łącznik między WPZiB i ESDP.
 - Komitet Wojskowy UE – szefowie obrony lub wojskowi reprezentanci (udziela rad w sprawach wojskowych).
 - Sztab Wojskowy – departament Sekretariatu Rady UE - komórka wczesnego ostrzegania, planowania w zakresie tzw. zadań petersburskich, wdraża decyzje EUMC.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Prawo Unii Europejskiej. Prawo materialne i polityki*, red. J. Barcz, Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2003.
- *Traktat o Unii Europejskiej. Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską*, Wydawnictwo STO, Bielsko – Biała 2002.

Jak kształtują się stosunki zewnętrzne UE?

Stosunki zewnętrzne UE obejmują trzy obszary relacji z krajami trzecimi:

- stosunki handlowe,
- współpracę z krajami słabo rozwiniętymi,
- politykę zagraniczną i bezpieczeństwo.

Wspólna polityka handlowa, która ma podstawowe znaczenie w stosunkach zewnętrznych, opiera się na ujednoczonych zasadach ustalania stawek celnych, zawierania umów celnych i handlowych, ujednoczania działań liberalizacyjnych, zasadach polityki eksportowej i środków chroniących handel, podejmowanych w przypadku dumpingu lub subwencji.

Stosunki gospodarcze z krajami trzecimi regulowane są za pomocą trzech kategorii umów: umów handlowych, umów o handlu i współpracy gospodarczej oraz umów stowarzyszeniowych.

Współpraca UE z krajami słabo rozwiniętymi dotyczy przede wszystkim ok. 70 krajów Afryki, Karaibów i Pacyfiku, które jako były kolonie pozostają mocno związane gospodarczo z niektórymi państwami Unii. UE traktuje preferencyjnie wszystkie kraje rozwijające się, które mogą eksportować produkty przemysłowe bez uiszczania opłat celnych. Kraje ubogie korzystają również z pomocy żywnościowej, humanitarnej oraz pomocy dla organizacji pozarządowych, podejmujących realizację projektów wspomagających rozwój tych krajów. Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa została określona w art. J Traktatu o Unii Europejskiej. Jest traktowana jako jeden z trzech filarów Unii Europejskiej. Jej podstawowe cele to: ochrona interesów i niezależności UE, ochrona światowego pokoju i praw człowieka, zapewnienie bezpieczeństwa UE i państw członkowskich, wzmocnienie i propagowanie demokracji w świecie oraz wypracowanie wspólnych stanowisk w działaniach dyplomatycznych.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Prawo Unii Europejskiej. Prawo materialne i polityki*, red. J. Barcz, Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2003.
- W. Nicoll, T. C. Salmon, *Zrozumieć Unię Europejską*, Książka i Wiedza, Warszawa 2002.
- Z. Brzeziński, *O Polsce, Europie i świecie 1988-2001*, Bellona, Warszawa 2002.

Jak kształtuje się handel zagraniczny Unii Europejskiej?

Handel zagraniczny oraz wymiana handlowa z krajami trzecimi kształtowana jest w UE w ramach wspólnej polityki handlowej, czyli zespołu środków ekonomicznych i administracyjnych nakierowanych na utrzymanie równowagi płatniczej. Poszczególne państwa członkowskie nie mają autonomii w zakresie zawierania umów handlowych czy zmianie stopnia protekcji rynku krajowego. Kompetencje w tych sprawach zostały przekazane poziom wspólnotowy i są realizowane przez Komisję Europejską, działającą z upoważnienia Rady Unii Europejskiej. Pierwszym krokiem w tym kierunku było utworzenie 1 lipca 1968 r. unii celnej, a więc zniesieniu w kilku etapach ceł w handlu między państwami członkowskimi i ustalenie wspólnej zewnętrznej taryfy celnej, która zastąpiła stawki celne taryf narodowych. Zniesieniu ceł towarzyszył również proces eliminowania innych barier w handlu między krajami członkowskimi. W latach następnych Wspólnota stopniowo przejmowała od państw członkowskich kompetencje w zakresie stosowania innych instrumentów polityki handlowej i zawierania umów handlowych z partnerami. Za datę wprowadzenia wspólnej polityki handlowej przyjmuje się 1 stycznia 1970 r. Obecnie regulowana jest ona artykułami 131-134 (tytuł IX – wspólna polityka handlowa) oraz art. 300 (Część szósta – Przepisy ogólne i końcowe) Traktatu ustanawiającego Wspólnoty Europejskie.

Główne zasady, na których opiera się wspólna polityka handlowa, dotyczą przede wszystkim:

- zmian taryf celnych,
- zawierania układów celnych i handlowych,
- instrumentów liberalizacji,
- polityki eksportowej,
- środków ochronnych w handlu, podejmowanych w przypadku dumpingu i subsydiów.

Formy współpracy z krajami trzecimi mogą przybrać formę umów stowarzyszeniowych, umów o członkostwo czy umów handlowych.

Współpraca z krajami EFTA: w 1992 r. kraje EFTA i UE utworzyły Europejski Obszar Gospodarczy. Jego celem było: zacieśnienie współpracy gospodarczej, wprowadzenie swobodnego przepływu towarów, usług, kapitału i ludzi, wzmocnienie współpracy w dziedzinach pozahandlowych np. w badaniach naukowych, w zakresie ochrony środowiska.

Współpraca z krajami Azji, Karaibów i Pacyfiku: grupa państw AKP obejmuje 79 państw położonych w Afryce, na Pacyfiku i Morzu Karaibskim, które kiedyś były koloniami lub państwami zależnymi od krajów UE.

STOSUNKI ZEWNĘTRZNE

Obecnie stosunki kraje AKP - UE uregulowane są Umową o partnerstwie zawartą w 2000 r. na 20 lat. Obejmuje ona: współpracę polityczną, liberalizację przepływu kapitału i usług, pogłębianie rozwoju sektora prywatnego; walkę z biedą i bezrobociem

Współpraca z krajami basenu Morza Śródziemnego: ze względu na bliskość położenia geograficznego Wspólnota dąży do partnerskiego ułożenia stosunków z tymi krajami oraz zapewnienia stabilności tego regionu. UE prowadzi politykę preferencji handlowych w stosunku do tych państw, tworząc strefę wolnego handlu. Obecne działania Wspólnoty w tej dziedzinie zmierzają do: utworzenia strefy wolnego handlu wyrobami przemysłowymi, zwiększenia pomocy finansowej dla tego regionu, umożliwienie dostępu do kredytów udzielanych przez Europejski Bank Centralny.

Współpraca z krajami ASEAN: ASEAN to Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej, do którego należą: Malezja, Filipiny, Singapur, Tajlandia etc. Jest to region, w którym Wspólnota szczególnie dba o utrzymanie demokracji, dlatego strony przyznały sobie Klauzulę Najwyższego Uprzywilejowania.

Współpraca z Chinami: ze względu na brak demokracji w Chinach przez dziesięciolecia stosunki UE z tym krajem były bardzo chłodne. W 2001 r. Unia przyjęła nową strategię wobec Chin, która zakładała: włączenie Chin do społeczności międzynarodowej oraz wspieranie chińskiej gospodarki na drodze do gospodarki światowej.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- A. Budnikowski, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2003.
- *Globalizacja a stosunki międzynarodowe*, red. E. Halizak, R. Kuźniar, J. Symonides, Oficyna Wydawnicza Branta, Bydgoszcz 2003.
- Z. Brzeziński, *O Polsce, Europie i świecie 1988-2001*, Bellona, Warszawa 2002.

Jak przebiega współpraca UE z państwami trzecimi?

Traktat o Unii Europejskiej przewiduje współpracę z państwami trzecimi oraz organizacjami międzynarodowymi, w tym z organami ONZ, GATT, Radą Europy oraz OECD. Ponadto UE powinna współpracować z państwami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi w poszczególnych dziedzinach, szczególnie w zakresie kultury i zdrowia publicznego. Taka współpraca wymaga zawierania umów międzynarodowych. Wyróżnia się trzy podstawowe rodzaje umów:

- Umowy o wolnym handlu – art. 113 ust. 2 TWE przewiduje zawieranie takich umów w ramach wspólnej polityki handlowej z jednym lub z wieloma państwami, również z organizacjami międzynarodowymi. Przykładem takiej umowy są podpisane z państwami EFTA umowy o wolnym handlu.
- Umowy o stowarzyszeniu – art. 238 TWE – dotyczą one ściślejszej i szerszej współpracy niż przewidziana w umowach o wolnym handlu. Taką formę ma umowa o EOG czy umowy stowarzyszeniowe z kandydatami na nowych członków Unii, traktowane jako ramy prawne integracji państw trzecich z UE.
- Umowy sektorowe – odnoszą się do różnych dziedzin, w których UE może wydawać przepisy wewnętrzne. Dotyczą przeważnie współpracy z państwami trzecimi i właściwymi organizacjami międzynarodowymi, np. w zakresie ochrony środowiska czy współpracy dla rozwoju.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Prawo Unii Europejskiej. Prawo materialne i polityki*, red. J. Barcz, Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Warszawa 2003.
- *Traktat o Unii Europejskiej. Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską*, Wydawnictwo STO, Bielsko – Biała 2002.

Jakie jest stanowisko Unii Europejskiej w sprawie sytuacji w Iraku i Kosowie?

Swoje stanowisko w sprawie sytuacji w Iraku, przed rozpoczęciem konfliktu państwa Unii Europejskiej przedstawiły na nadzwyczajnym szczycie w Brukseli 17 lutego 2003 r. Pomimo wcześniejszych rozbieżności zdań, głównie pomiędzy Francją oraz Wielką Brytanią, kraje "Piętnastki" stwierdziły, że Irak powinien się rozbroić, ale cel ten musi zostać osiągnięty w sposób pokojowy, a wojna nie jest rzeczą nieuniknioną. Siła powinna być użyta jedynie w ostateczności, a inspektorom ONZ należy dać więcej czasu. Wojna z Irakiem podzieliła Europę. Większość państw Unii Europejskiej, na czele z Francją i Niemcami, była przeciwna jednostronnej interwencji amerykańskiej.

Francja doprowadziła do kryzysu w ONZ, zapowiadając weto w sprawie projektu rezolucji prowadzącej do wojny. Prezydent Bush i popierający go premierzy Blair i Aznar zmuszeni byli wycofać z Rady Bezpieczeństwa ten projekt. Poza Wielką Brytanią i Hiszpanią prezydenta Busha poparły między innymi Włochy, Portugalia, Dania i Polska.

Podczas wojny podziały te utrwaliły się. Mówiono nawet o kryzysie wewnątrz Unii. Obecnie kraje Unii stoją na stanowisku, że kluczową rolę w Iraku powinna odegrać ONZ. Unia popiera propozycję Sekretarza Generalnego ONZ dotyczącą pomocy humanitarnej dla Iraku w ramach programu "Ropa za Żywność". Na szczycie Unii Europejskiej w Grecji przywódcy Unii przyjęli dokument "Bezpieczna Europa w lepszym świecie" autorstwa Javiera Solany, przedstawiciela UE ds. zagranicznych. Nigdzie w tekście nie pada słowo Irak, ale wiadomo, że dokument odnosi się do rozdźwięków, jakie wystąpiły w gronie państw "15" w sprawie zbrojnej interwencji w tym kraju. Solana nie rozwiązał tego dylematu. Przyznał, że Stany Zjednoczone są jedynym liczącym się aktorem na scenie wojennej, ale dodał, że żaden kraj nie może na tej scenie działać sam. A UE grupująca 25 krajów, zamieszkaną przez 450 mln ludzi, którzy wytwarzają jedną czwartą globalnego bogactwa, musi, czy jej się to podoba, czy nie, troszczyć się o światowe bezpieczeństwo. Jak? Poprzez przyszłe strategiczne partnerstwo z Rosją, Japonią, Chinami, Kanadą i Indiami.

Unijni przywódcy zgodzili się, że jednym z filarów światowego systemu bezpieczeństwa jest NATO. W przyjętym dokumencie podkreślono jednak, że podstawą operacji militarnych jest Karta Narodów Zjednoczonych. Skuteczność i prestiż ONZ muszą być europejskim priorytetem. To oznacza, że Unia musi reagować, gdy łamane są postanowienia Rady

Bezpieczeństwa, zanim nastąpi kryzys. Zgadza się więc na działania prewencyjne, ale dodaje, że nie mogą one nastąpić zbyt wcześnie.

Działalność Unii Europejskiej w Kosowie opiera się głównie na pomocy humanitarnej oraz finansowej i technicznej w odbudowie regionu. Po nalotach NATO na Kosowo Unia Europejska stała się odpowiedzialna za ogólną odbudowę, oraz za sytuację gospodarczą i ekonomiczną odbudowującego się Kosowa w powiązaniu z innymi państwami regionu. Eksperti delegowani przez UE, jeszcze w czasie nalotów NATO, podjęli się zadania oszacowania strat i zniszczeń, jakie były dziełem nalotów, działalności serbskich sił bezpieczeństwa, jugosłowiańskiego wojska i UÇK. Oszacowanie w szczegółowy sposób szkód oraz powiązanie ich z ogólnym stanem infrastruktury istniejącej jeszcze przed wojną było podstawą do stworzenia szczegółowego planu odbudowy Kosowa, który w pierwszej kolejności skupiał się na odbudowie najważniejszej infrastruktury i służb energetycznych, wodociągowych oraz opieki zdrowotnej.

Obecność Unii Europejskiej w Kosowie przybiera trzy podstawowe formy:

- działalność ECHO (European Community Humanitarian Office - Biuro ds. Humanitarnych Unii Europejskiej), pomoc humanitarna
- działalność Europejskiej Agencji ds. Odbudowy, działającej w imieniu Komisji Europejskiej, zarządzającej programami rozwoju i odbudowy Kosowa
- europejski filar UNIMIK (United Nations Interim Administration in Kosovo) tymczasowej administracji Kosowa pod auspicjami ONZ, mający za zadanie odbudowę ze zniszczeń oraz stworzenie dogodnych warunków funkcjonowania gospodarki rynkowej.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Strona internetowa tygodnika Polityka: www.polityka.pl
- Strona internetowa Ministerstwa Spraw Zagranicznych: www.msw.gov.pl
- *Współczesne bezpieczeństwo*, red. W. Fehler. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2002.
- L. Łukaszuk, K. Malak, A. Ciupiński, *Spory i konflikty międzynarodowe u progu XXI wieku*, Wydział Wydawniczy Akademii Obrony Narodowej, Warszawa 1999.

Jakie kraje tworzą EFTA?

Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu zostało powołane 4 stycznia 1960 r. na mocy Konwencji Sztokholmskiej, ustanawiającej strefę wolnego handlu. Konwencja weszła w życie 3 maja 1960 r. Początkowo EFTA (European Free Trade Association) skupiała 7 państw: Austrię, Danię, Norwegię, Portugalie, Szwajcarię, Szwecję i Wielką Brytanię. Żadne z tych państw nie należało wówczas jeszcze do EWG. W następnych latach do Stowarzyszenia przystąpiły: Islandia, Finlandia, Liechtenstein.

Główne cele EFTA to rozszerzenie działalności gospodarczej, doprowadzenie do wzrostu produkcji oraz pełnego zatrudnienia w państwach członkowskich. Ponadto członkowie EFTA zobowiązali się do zapewnienia uczciwej konkurencji i rozwoju handlu światowego.

Obecnie do EFTA należą tylko te państwa, które nie są członkami Unii Europejskiej: Islandia, Liechtenstein, Norwegia i Szwajcaria. Skład EFTA zmieniał się wiele razy, co było związane z przystępowaniem nowych członków i opuszczaniem tej organizacji krajów, które przystępowały do EWG. Nie zanikły jednak zależności i współpraca między tymi państwami. Kraje członkowskie EFTA, EWG i EWWiS podpisały układy o utworzeniu wzajemnych stref wolnego handlu artykułami przemysłowymi (większość układów weszła w życie 1 stycznia 1973 r.). Pogłębianie współpracy między krajami EFTA i EWG doprowadziło do podpisania 2 maja 1992 r. Układu o utworzeniu Europejskiego Obszaru Gospodarczego, którego celem jest ustanowienie dynamicznej, jednolitej i zintegrowanej struktury funkcjonującej na wspólnych zasadach i jednakowych regułach konkurencji. Tym samym kraje EFTA mają możliwość uczestnictwa w Jednolitym Rynku Wspólnoty Europejskiej.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- P. Fontaine, *10 lekcji o Europie*, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa 1998.
- W. Nicoll, T. C. Salmon, *Zrozumieć Unię Europejską*, Książka i Wiedza, Warszawa 2002.

Jakie są obszary współpracy międzynarodowej?

Współpraca międzynarodowa krajów UE z krajami spoza Unii Europejskiej może być przedstawiona w podziale geograficznym.

1. Europa południowo-wschodnia.

Współpraca UE z krajami południowo-wschodniej Europy podzielona jest na specyficzne obszary: sprawiedliwość i sprawy wewnętrzne – obejmująca głównie reformę sądownictwa i policji, migrację i azyl oraz zwalczanie przestępczości zorganizowanej; budowa zdolności administracyjnej – wzmocnienie administracji publicznej oraz gospodarki rynkowej, polityka konkurencji oraz ochrona własności intelektualnej; rozwój ekonomiczno-społeczny – wzmocnienie sektora prywatnego oraz zwiększenie liczby miejsc pracy. Pomoc w sektorze bankowym oraz handlu wewnętrznym; stabilizacja demokracji – powrót uchodźców i osób przesiedlonych w czasie wojen, odbudowa wolnych mediów; środowisko i zasoby naturalne – dostosowanie prawa do wymogów UE; infrastruktura – odbudowa zniszczeń wojennych, reforma lotnictwa cywilnego oraz infrastruktury energetycznej.

2. Europa wschodnia i Azja centralna.

Sektory współpracy: wsparcie reform instytucjonalnych, prawnych i administracyjnych, wsparcie sektora prywatnego i rozwoju ekonomicznego, wsparcie socjalne przemian społeczno-gospodarczych, rozwój infrastruktury, promocja ochrony środowiska i zarządzanie zasobami naturalnymi, rozwój sektora rolniczego, wsparcie promocji bezpieczeństwa nuklearnego.

3. Bliski Wschód oraz państwa basenu Morza Śródziemnego.

Sektory współpracy: współpraca ekonomiczna, wsparcie instytucjonalne, rozwój społeczny, rozwój regionów rolniczych oraz ochrona środowiska, infrastruktura transportu.

4. Afryka, region Morza Karaibskiego i Pacyfiku.

Obszary współpracy z tym regionem określone są w konkretnych programach realizowanych w konkretnych krajach lub grupach krajów i dotyczą przede wszystkim: edukacji, kultury, infrastruktury transportowej, pomocy uchodźcom.

5. Kraje Ameryki Łacińskiej.

STOSUNKI ZEWNĘTRZNE

Sektory współpracy: demokracja i prawa człowieka, współpraca regionalna, zdrowie i edukacja, infrastruktura transportowa, wzmocnienie zdolności instytucjonalnych i państwa prawa.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- P. Fontaine, *10 lekcji o Europie*, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa 1998.
- *Instytucjonalizacja wielostronnej współpracy międzynarodowej w Europie*, red. S. Parzymies, R. Zięba, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2004.

W jaki sposób UE wspiera kraje bałkańskie, które złożyły wniosek o przyjęcie do UE?

Rumunia i Bułgaria zostały zaproszone przez UE do rozmów akcesyjnych podczas szczytu w Helsinkach. Kraje te należą do najbiedniejszych krajów spośród państw kandydujących. Rada zaleciła Komisji dodatkową ocenę tych kandydatów, w postaci specjalnych raportów o postępach w wypełnianiu kryteriów ekonomicznych.

Bułgaria jest na dobrej drodze do spełnienia kryteriów politycznych, nadal jednak niezbędna jest poważna reforma administracyjna oraz wdrożenie zasadniczych elementów *acquis*, zwłaszcza w zakresie jednolitego rynku. Postęp Bułgarii w kierunku stworzenia gospodarki wolnokonkurencyjnej jest zbyt wolny, przez co kraj ten nie będzie w stanie sprostać naciskowi sił rynkowych i konkurencji wewnątrz Unii jeszcze przez dłuższy czas. W stanowiskach negocjacyjnych rząd przyjął założenie, że Bułgaria będzie gotowa do wypełnienia obowiązków wynikających z członkostwa w UE pod koniec 2006 r., a negocjacje powinny się zakończyć w 2004 r.

Sytuacja Rumunii jest zbliżona do pozycji Bułgarii. Wykazane braki i niedociągnięcia w stosunku do tego kraju nie dają podstaw do negocjacji o przystąpieniu do Unii. Rumunia od momentu rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych deklaruje gotowość do przystąpienia do UE z początkiem 2007 r.

Wzmocniona strategia przedczłonkowska Unii ma pomóc Bułgarii i Rumunii w lepszym przygotowaniu się do przyjęcia obowiązków wynikających z członkostwa. Oba kraje są objęte wsparciem UE w postaci funduszy przedakcesyjnych, a wcześniej programem bezzwrotnej pomocy Phare. Bułgaria i Rumunia były największymi po Polsce odbiorcami tych środków.

Od 1991 r. Unia Europejska przekazała w postaci różnych programów pomocowych ponad 6 bilionów euro dla krajów bałkańskich, a do 2006 r. ta kwota ma wzrosnąć do 10 bilionów euro. Dla samej Rumunii i Bułgarii roczna pomoc przedakcesyjna szacowana jest na ok. 900 milionów euro.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Instytucjonalizacja wielostronnej współpracy międzynarodowej w Europie*, red. S. Parzymies, R. Zięba, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2004.

STOSUNKI ZEWNĘTRZNE

- A. Budnikowski, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2003.
- Strona internetowa Portal Unii Europejskiej: www.europa.eu.int

Czy znaczny deficyt polskiego handlu zagranicznego miał związek ze staraniami Polski o członkostwo w Unii Europejskiej?

W 2003 roku na kraje należące do Unii Europejskiej przypadało około 40% deficytu w obrotach towarowych Polski. Deficyt handlu zagranicznego systematycznie narastał od 1996 roku. Powodem takiego stanu rzeczy była znacznie wyższa dynamika wzrostu polskiego importu niż eksportu. Źródła tegoż deficytu leżą zarówno w uwarunkowaniach zewnętrznych, jak i wewnętrznych.

Do zewnętrznych uwarunkowań należy nieustanny spadek dynamiki handlu światowego. Przyczyniły się do tego kryzysy występujące na świecie – głównie azjatycki, rosyjski, brazylijski czy argentyński. Obniżyły one w znacznym stopniu możliwości eksportowe Polski.

Przyczyny wewnętrzne związane są przede wszystkim z czynnikami strukturalnymi. Istotny jest fakt, że ogromną część (80%) importu Polski zajmuje import zaopatrzeniowy i inwestycyjny. Dlatego też, wysokie tempo wzrostu importu jest zjawiskiem normalnym dla szybko rozwijającej się gospodarki polskiej, która potrzebuje dostępu do nowoczesnych technologii.

Problem leżał także w strukturalnym niedostosowaniu polskiego eksportu do popytu istniejącego na rynku Unii i jego niskiej konkurencyjności. Zaznaczyć jednak należy, że deficyt w obrotach z Unią Europejską był relatywnie mniejszy niż w handlu zagranicznym ogółem. W roku 1998 deficyt wymiany towarowej Polski i Unii wynosił prawie 12 miliardów USD, a do roku 2001 spadł o połowę. Tendencja redukcji deficytu w handlu zagranicznym utrzymywała się przez kolejne lata. Warto równocześnie podkreślić, że redukcja deficytu w obrotach z Unią była znacznie szybsza, niż redukcja deficytu ogółem.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Mały Rocznik Statystyczny*, GUS, Warszawa 2002.
- Strona internetowa Urzędu Integracji Europejskiej: www.ukie.gov.pl.
- Strona internetowa Instytutu Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego: www.ikchz.warszawa.pl

Jaki wpływ miało przystąpienie Polski do Unii Europejskiej na stosunki z państwami spoza Unii?

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej nie wiąże się z ograniczeniem jej suwerenności w zakresie prowadzenia polityki zagranicznej. Polska w dalszym ciągu może samodzielnie kształtować swoje stosunki ze wszystkimi państwami, także tymi, które do Wspólnoty nie należą. Należy jednak pamiętać, że będąc członkiem Unii, Polska będzie musiała przyjąć przepisy wynikające z układu z Schengen. Układ ten znosi granice wewnętrzne pomiędzy państwami unijnymi. Wiąże się to z koniecznością wzmocnienia kontroli na zewnętrznych granicach Wspólnoty zarówno poprzez wzmocnienie ochrony granic, którą to umożliwi współpraca policji i służb granicznych, jak również poprzez prowadzenie wspólnej polityki wizowej.

Lista krajów, których obywatele zobowiązani są do posiadania wiz przy wjeździe do Unii liczy obecnie 131 pozycji. Polska posiadała porozumienia o ruchu bezwizowym z pięcioma krajami znajdującymi się na tej liście. Wypowiedziała umowę z Kubą, a także wprowadziła obowiązek wizowy dla obywateli Białorusi, Macedonii, Rosji i Ukrainy. W związku z tym państwa te wprowadziły również obowiązek posiadania wiz przez obywateli polskich. Ze strony polskiej czynione są starania, aby ta sytuacja nie utrudniła znacząco przekraczania polskiej granicy. W tym celu podjęto decyzje dotyczące rozbudowy i modernizacji przejść granicznych oraz zwiększenia liczby polskich placówek konsularnych.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Stanowisko Negocjacyjne Polski*, strona internetowa Urzędu Integracji Europejskiej: www.ukie.gov.pl.
- Strona internetowa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji: www.mswia.gov.pl

Jakie towary dominują w polskiej wymianie wewnątrzspółnotowej?

Kraje Unii Europejskiej są największym partnerem handlowym Polski. Do najważniejszych grup towarowych po stronie sprzedaży należą: wyroby przemysłu elektromaszynowego, materiały i wyroby włókiennicze, meble, artykuły oświetleniowe i zabawki, artykuły rolno – spożywcze, produkty mineralne - głównie węgiel i koks, drewno i wyroby z drewna oraz papier i wyroby papiernicze. Widać, zatem, że obecnie w strukturze sprzedaży dominują wyroby o znacznie wyższym stopniu przetworzenia, niż to miało miejsce na początku lat 90-tych.

Po stronie zakupu w wymianie dominują: wyroby przemysłu elektromaszynowego, wyroby przemysłu chemicznego, metale nieszlachetne, materiały i wyroby włókiennicze, artykuły rolno – spożywcze oraz produkty mineralne.

W strukturze polskich zakupów z Unii Europejskiej dominują zakupy na cele zaopatrzeniowe oraz inwestycyjne. Oba te kierunki związane są z potrzebami rozwojowymi gospodarki i służą ich zaspokojeniu.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Mały Rocznik Statystyczny*, GUS, Warszawa 2002.
- Strona internetowa Urzędu Integracji Europejskiej: www.ukie.gov.pl
- Strona internetowa Instytutu Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego: www.ikchz.warszawa.pl

Jaką politykę powinna prowadzić Polska, jako członek UE, wobec wschodnich sąsiadów?

Wpływy polityczne Polski po wstąpieniu do struktur Unii Europejskiej są zdecydowanie większe niż dotychczas. W regionie Europy Środkowowschodniej Polska jest największym i najistotniejszym członkiem NATO, co daje jej decydującą pozycję w kształtowaniu stosunków państw zachodnich z Ukrainą, a także w nieco mniejszym stopniu, z Rosją.

Polska powinna więc dokładać wszelkich starań, aby zainteresować Zachód sprawami swoich wschodnich sąsiadów. Wschodnie granice Polski stanowią najdłuższą lądową granicę zewnętrzną Unii. Jeśli zatem na Wschodzie wystąpi sytuacja kryzysowa, fala imigrantów właśnie tą drogą będzie się przemieszczać na Zachód. W związku z tym Polska winna prowadzić politykę polegającą na wspieraniu wschodnich sąsiadów i stanowić swego rodzaju pomost między nimi a Unią Europejską, tak, by nie były one całkowicie odizolowane od działań Wspólnoty.

Realizacja tego zadania powinna koncentrować się przede wszystkim na wspieraniu rozwoju gospodarczego tych krajów, jako że stosunki Polski i rozszerzonej Unii Europejskiej z Rosją, Ukrainą i Białorusią, zależne są głównie od sytuacji wewnętrznej w tych ostatnich. Demokracja, wprowadzenie zasad państwa prawa oraz reform rynkowych wydają się być nieodzowne dla rozwoju długofalowej współpracy tych państw z powiększoną Unią Europejską. Leży to także w interesie samej Polski, bowiem kraje te są od lat naszymi partnerami handlowymi.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Stanowiska Polski w Ramach Negocjacji o Członkostwo RP w Unii Europejskiej* [red:] A. Drop, T. Czystek, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2000.
- Strona internetowa Urzędu Integracji Europejskiej: www.ukie.gov.pl.

Jakie zmiany nastąpiły po wejściu do UE w zakresie praw cudzoziemców?

Regulacja tych zagadnień leży w obrębie Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa. W związku z tym strona polska wdrożyła nowe zasady polityki migracyjnej i nowego systemu azylowego. W ramach systemu migracyjno – azylowego zaistniała konieczność zmian w zakresie prawa do pracy w ramach samozatrudnienia, prawa studentów do pracy, łączenia rodzin oraz kwestii związanych z przekraczaniem wewnętrznych granic Wspólnoty.

Podstawą prawną jest podpisany 2 października 1997 roku Traktat Amsterdamski, który wszedł w życie 1 maja 1999 roku. Zakres regulacji zawierają art. 61, 62, 63 Traktatu. Należą do nich: usunięcie kontroli osób, tak obywateli Wspólnoty, jak i obywateli krajów trzecich na wewnętrznych granicach Unii, współpraca w zakresie dostosowania standardów i wzmocnienia kontroli osób przekraczających zewnętrzne granice Wspólnoty, zasady przyznawania wiz, zasady, na jakich obywatele krajów spoza Unii będą mogli przebywać na terenie krajów unijnych w okresie nieprzekraczającym trzech miesięcy, ujednoczenie kryteriów określających zasady i procedury udzielenia azylu i nadania statusu uchodźcy, procedury repatriacji, możliwość łączenia rodzin (w przypadku, gdy jeden z członków rodziny przebywa na terytorium danego państwa i posiada tam status rezydenta).

Aktem prawa polskiego w tej dziedzinie jest ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach regulująca zasady wjazdu, przejazdu, pobytu i wyjazdu cudzoziemców z terytorium Polski. Warunki, w jakich może pojawić się odmowa wjazdu, pobytu lub decyzja o wydaleniu są zbieżne z warunkami ograniczenia prawa przemieszczania się i pobytu określonymi w Dyrektywie 64/221/EWG Rady. Po nowelizacji, ustawa o cudzoziemcach (rozdział 3 dotyczący legalizacji pobytu) osobom wymienionym w dyrektywach (m.in. pracownikom i osobom pracującym na własny rachunek oraz studentom) przyznaje prawo wjazdu i pobytu na terytorium Polski na podstawie dokumentu „Pozwolenie na pobyt stały obywateli UE” i określa procedury jego wydawania. Nowelizacja ustawy polegała ponadto na zrównaniu praw obywateli Unii oraz członków ich rodzin z prawami obywateli polskich w zakresie dostępu do zatrudnienia i usług służb zatrudnienia.

Polityka wizowa wiąże się z obowiązkiem wprowadzenia wiz wobec państw, z którymi Polska miała dotąd ruch bezwizowy (m.in. Białoruś, Kuba, Macedonia, Rosja, Ukraina). Nastąpiły również zmiany dotyczące rodzajów wiz poprzez wprowadzenie wizy tranzytowej lotniskowej. Zmianie uległy także postanowienia dotyczące czasu pobytu

określonego przez wizę pobytową (z 6 do 3 miesięcy), a także parametrów wizy tranzytowej (wprowadzone zostały wizy jedno- i wielokrotne oraz wiza tranzytowa dwukrotna). Zmienił się także czas tranzytu – z 2 na 5 dni.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Traktat o Unii Europejskiej. Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską*, Wydawnictwo STO, Bielsko – Biała 2002.
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, Dz. U. 2003 nr 128, poz. 1175.
- *Narodowa Strategia Integracji*, Strona internetowa Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej: www.ukie.gov.pl.
- *Stanowiska Polski w Ramach Negocjacji o Członkostwo RP w Unii Europejskiej* [red:] A. Drop, T. Czyszek, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2000.
- Dyrektywa 64/221/EWG Rady z 25 lutego 1964 o warunkach ograniczania prawa przemieszczania się i pobytu.
- Strona internetowa Portal Unii Europejskiej: www.europa.eu.int

Czy mniejszości narodowe mają większe prawa po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej?

Prawo Unii Europejskiej nie określa ściśle praw mniejszości narodowych. Instytucje unijne posługują się w tym celu konwencjami Rady Europy, ale niektóre państwa członkowskie UE ich nie ratyfikowały bądź nawet jeszcze nie podpisały.

Według budapeszteńskiego Instytutu Społeczeństwa Otwartego (OSI) w Unii Europejskiej nie ma zgody co do tego, czy uznanie istnienia mniejszości jest warunkiem koniecznym członkostwa. Nie ma też jasnych unijnych standardów w zakresie praw mniejszości. Wprawdzie kryteria członkostwa ogłoszone w 1993 roku na szczycie w Kopenhadze obejmują "poszanowanie i ochronę mniejszości", ale żaden unijny akt prawny nie definiuje mniejszości narodowej ani nie określa jej minimalnych praw.

Jedynymi unijnymi aktami prawnymi stosowanymi do oceny sytuacji w tym zakresie są dwie dyrektywy z 2000 roku o równym traktowaniu bez względu rasę lub pochodzenie etniczne (2000/43/WE) oraz o równym traktowaniu w pracy i zawodzie (2000/78/WE). W 2001 roku przedłożono Komisji Europejskiej pytanie, jak należy rozumieć kopenhaskie kryterium "poszanowania mniejszości". W odpowiedzi Komisja wyjaśniła, że "poświęca szczególną uwagę poszanowaniu i wdrażaniu rozmaitych zasad zapisanych w Konwencji Ramowej (Rady Europy) o Ochronie Mniejszości Narodowych, w tym dotyczącej użycia języków mniejszości". Polska ratyfikowała powyższą konwencję w 2002 roku. Tymczasem do tej pory w ogóle nie podpisała jej Francja, a nie ratyfikowały także Belgia, Grecja, Holandia i Luksemburg. Tymczasem "ONZ-towski komitet monitorujący przestrzeganie Konwencji ONZ o Prawach Ekonomicznych, Społecznych i Kulturalnych (CESCR) zwrócił uwagę, że równe traktowanie przez prawo nie zawsze wystarcza, żeby mniejszości mogły korzystać ze swoich praw socjalnych i kulturalnych". Drugim istotnym dokumentem Rady Europy w tym zakresie jest Karta Języków Regionalnych i Mniejszości z 1992 roku. Nie podpisały jej Belgia, Grecja, Irlandia i Portugalia, a nie ratyfikowały Francja, Luksemburg i Włochy. Także wiele nowych członków UE w ogóle jej nie podpisało (Litwa, Łotwa) lub nie ratyfikowało (Polska, Czechy, Malta). Ale nawet państwa członkowskie, które ratyfikowały oba dokumenty, wybiórczo traktują mniejszości. Na przykład Dania uznaje mniejszość niemiecką w południowej Jutlandii, ale odmawia tych samych praw Grenlandczykom, mieszkańcom Wysp Owczych i Romom. Finlandia uznała za pełnoprawne mniejszości Szwedów i Lapończyków, ale nie Rosjan i Romów. Raport budapeszteńskiego

OSI krytykuje podwójne standardy stosowane w Niemczech wobec uznanych mniejszości Duńczyków, Fryzyjczyków, Romów i Serbołużyczan z jednej strony i nieuznanych za mniejszość obywateli Niemiec wyznania muzułmańskiego (głównie pochodzenia tureckiego).

Z drugiej strony, Konwencja Ramowa Rady Europy też nie definiuje jednoznacznie mniejszości narodowej i relatywizuje część przysługujących im praw. Dlatego wiele z tych praw nadal budzi kontrowersje także w krajach, które wdrożyły już ten akt prawny. Prawom tym towarzyszy w konwencji zastrzeżenie, że przysługują tylko "na obszarach zamieszkanym tradycyjnie lub w znaczącej mierze przez osoby należące do mniejszości narodowej", w dodatku jedynie "tam, gdzie odpowiada to rzeczywistym potrzebom" i "o ile to możliwe". Dotyczy to prawa do używania języka mniejszości w kontaktach z organami administracyjnymi i z wymiarem sprawiedliwości, umieszczania w języku mniejszości tradycyjnych nazw lokalnych, nazw ulic i innych oznakowań topograficznych o charakterze publicznym, możliwości uczenia się języka mniejszości w szkole i nauki w tym języku. Prócz tego osobom należącym do mniejszości narodowej przysługuje prawo do używania nazwisk i imion w języku mniejszości, do wspierania przez państwo rozwoju kultury, języka i tradycji, do ochrony przed aktami dyskryminacji, wrogości czy przemocy.

Konwencja gwarantuje im też swobodę pokojowego gromadzenia się i stowarzyszania, dostęp do środków masowego przekazu, prawo do zakładania gazet oraz stacji radiowych i telewizyjnych (może być w ramach normalnego, niedyskryminacyjnego systemu koncesjonowania), do uczestnictwa w życiu publicznym. Równocześnie konwencja zwraca uwagę na obowiązki osób należących do mniejszości narodowych, w tym przestrzegania ustawodawstwa krajowego (zakładając, że uwzględnią ich prawa) i zasad prawa międzynarodowego, "w szczególności suwerennej równości, integralności terytorialnej i politycznej" państwa.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Traktat o Unii Europejskiej. Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską*, Wydawnictwo STO, Bielsko – Biała 2002.
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach, Dz. U. 2003 nr 128, poz. 1175.
- Dyrektywa 2000/43/WE Rady z 29 czerwca 2000 r. o równym traktowaniu bez względu na rasę lub pochodzenie etniczne.
- Dyrektywa 2000/78/WE Rady z 27 listopada 2000 r. o równym traktowaniu w pracy i zawodzie.

- Konwencja Ramowa o ochronie mniejszości narodowych, sporządzona w Strasburgu dnia 1 lutego 1995 r., Dz. U. z 2002 r., Nr 22, poz. 209.

Czy otwarcie granic dla polskich produktów z chwilą wejścia Polski do Unii Europejskiej oznacza, że można je wysyłać na tych samych zasadach do innych nowych członków UE?

Swoboda przepływu towarów między Polską a innymi nowymi członkami Unii Europejskiej zależy od wynegocjowanych przez te kraje okresów przejściowych na poszczególne towary lub grupy towarów, i tak:

Węgry: Brak okresów przejściowych

Słowenia: Okres przejściowy do 31.12.2007 r. celem wdrożenia nowych procedur dotyczących powtórnej rejestracji farmaceutyków zgodnie z wymogami prawa wspólnotowego- Dyrektywa 2001/83 WE.

Słowacja: Brak okresów przejściowych.

Republika Czeska: Brak okresów przejściowych.

Malta: 4-letni okres przejściowy, dotyczący procedury rejestracyjnej farmaceutyków.

Łotwa: Brak okresów przejściowych

Litwa: Okres przejściowy do 01.01.2007 r. na wprowadzenie przepisów dot. rejestracji leków oraz weterynaryjnych produktów farmaceutycznych w związku z wprowadzeniem do obrotu (zgodnie z wymogami Dyrektyw: 2001/82/WE, 2001/83/WE).

Estonia: Brak okresów przejściowych.

Cypr: Okres przejściowy do 31.12.2005 r. dotyczący procedury rejestracyjnej farmaceutyków.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Traktat o Unii Europejskiej. Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską*, Wydawnictwo STO, Bielsko – Biała 2002.
- Dyrektywa 2001/82/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 listopada 2001 r. dotycząca produktów weterynaryjnych.
- Dyrektywa 2001/83/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 listopada 2001 r. dotycząca produktów medycznych.
- Strona internetowa Instytutu Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego: www.ikchz.warszawa.pl

•

Czy po wejściu do UE zostały zniesione wizy do USA?

Po wejściu do UE nie zostały zniesione wizy do USA dla obywateli polskich. Trudno dziś stwierdzić jednoznacznie, kiedy zostaną one zniesione. W 2004 roku Polska uzyskała możliwość dokonywania wstępnej odprawy wizowej na warszawskim Okęciu, tak aby zapobiec praktyce „wracania” polskich obywateli z lotnisk w Stanach Zjednoczonych. Utworzono tam oddział Amerykańskiego Urzędu Imigracyjnego. Amerykańska wiza jest jedynie promesą, przyrzeczeniem otrzymania prawa wjazdu do USA. Ostateczną decyzję o wpuszczeniu do kraju podejmował dotąd urzędnik na amerykańskim lotnisku, a teraz dokonuje tego już na warszawskim lotnisku. Weryfikacja odbywa się równocześnie z odprawą paszportowo-biletową, jeszcze przed przekazaniem bagażu.

W 2002 roku do Polski musiało wrócić 450 osób, które tuż po przylocie do USA dostały nakaz opuszczenia tego kraju. Straciły więc koszty podróży (ok. 500 dolarów) i wizy (100 dolarów).

W zależności od taryfy w przypadku niewpuszczenia na pokład samolotu w Warszawie można uzyskać zwrot kosztów całości lub części biletu. Stany Zjednoczone traktują każdego obcokrajowca jako potencjalnego emigranta. Nie można jednak karać tych, którzy jeszcze nie przekroczyli granicy. Od 12 lat Amerykanie mogą przyjeżdżać do Polski bez wiz. Obywatele 28 państw (w tym np. Słowenii, ale już nie Grecji) nie potrzebują wiz na wjazd do USA. Stronie amerykańskiej przedłożono także prośbę o zniesienie lub choćby zmniejszenie opłat wizowych i niepobieranie ich w przypadku odmowy wydania wizy, jednakże strona amerykańska nie udzieliła jeszcze odpowiedzi w tej kwestii.

W 2002 roku Polacy złożyli 160 tys. wniosków wizowych, 60 tys. osób nie otrzymało wizy, ale i one musiały za nie zapłacić. W sumie do amerykańskiego budżetu wpłynęło z Polski 16 mln dol.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Strona internetowa Ministerstwa Spraw Zagranicznych www.msz.gov.pl
- Strona internetowa tygodnika Polityka: www.polityka.pl

Czy swoboda przepływu kapitału obowiązuje również w stosunkach Polski z pozostałymi, nowymi krajami członkowskimi UE?

Zasady oraz okresy przejściowe dotyczące swobody przepływu kapitału między Polską a innymi nowymi członkami UE kształtują się różnie w zależności od wynegocjowanych przez te kraje warunków oraz okresów przejściowych, i tak:

Węgry

1. Okres przejściowy do 1.01.2008 r. na zakup tzw. drugiego mieszkania.
2. Okres przejściowy do 1.01.2010 r. dotyczący zakazu nabywania ziemi uprawnej przez cudzoziemców – osoby fizyczne i prawne oraz obywateli Republiki Węgierskiej – osoby prawne. Wyjątek stanowią obywatele UE legalnie rezydujący w Republice Węgierskiej, którzy w przypadku przynajmniej 3-letniego okresu prowadzenia gospodarstwa rolnego są traktowani na równi z obywatelami Republiki Węgier.

Jeżeli w ciągu tego okresu ceny ziemi w Republici Węgier nie osiągną poziomu unijnego, okres przejściowy zostanie przedłużony o kolejne trzy lata.

Słowenia

Brak okresów przejściowych

Słowacja

Siedmioletni okres przejściowy od dnia uzyskania członkostwa na nabywanie gruntów rolnych i leśnych przez cudzoziemców. Nie dotyczy to rolników indywidualnych, pod warunkiem uprawiania ziemi przez przynajmniej 3 lata.

Republika Czeska

1. 5-letni okres przejściowy liczony od momentu akcesji ws. nabywania tzw. drugich domów
2. 7-letni okres przejściowy od momentu uzyskania członkostwa na nabywanie nieruchomości rolnych i leśnych.

Malta

Trwałe wyłączenie na stosowanie obecnie obowiązujących przepisów dotyczących zakupu przez cudzoziemców tzw. drugich domów oraz nieruchomości gruntowych. Obywatele państw członkowskich UE zamieszkujący na Malcie mogą nabywać nieruchomości wykorzystywane w celach letniskowych bez konieczności uzyskiwania zezwolenia. Obywatele państw UE oraz państw trzecich zamieszkujący poza Maltą mogą nabywać drugie domy jedynie po uzyskaniu zezwolenie, które umożliwia nabycie tylko jednej

nieruchomości. Prawo do nabywania drugiej i kolejnych nieruchomości mają obywatele państw UE, którzy zamieszkują na Malcie co najmniej 5 lat.

Łotwa

Siedmioletni okres przejściowy (z możliwością przedłużenia na kolejne 3 lata), w trakcie którego Łotwa może stosować ograniczenia przy sprzedaży ziemi rolnej i leśnej cudzoziemcom.

Litwa

Okres przejściowy – 7 lat (z możliwością przedłużenia na kolejne 3 lata), w trakcie którego Litwa może kontynuować stosowanie prawa krajowego ws. nabywania rolniczej i lasów przez obywateli UE i osoby prawne UE.

Estonia

Siedmioletni okres przejściowy dot. ograniczenia sprzedaży ziemi cudzoziemcom.

Cypr

Pięcioletni okres przejściowy na nabywanie drugich domów przez cudzoziemców, z wyłączeniem obywateli EOG.

Jeżeli chodzi o okresy przejściowe wynegocjowane przez **Polskę**, to otrzymaliśmy zgodę na dwa, które obowiązywać będą również względem „nowych” krajów członkowskich.

1. Przez 5 lat od daty uzyskania członkostwa Polska będzie mogła stosować przepisy ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców w odniesieniu do tzw. drugich domów. Okresem przejściowym nie będą objęte osoby zamieszkałe w Polsce przez cztery lata przed nabyciem nieruchomości.
2. Przez 12 lat od daty uzyskania członkostwa Polska będzie mogła stosować przepisy ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców w odniesieniu do nieruchomości rolnych i leśnych. Okres przejściowy nie obejmie rolników indywidualnych osiedlających się i prowadzących działalność rolniczą na zasadach samozatrudnienia, pod warunkiem dzierżawy i uprawiania przez nich nieruchomości przez trzy lata, a w województwach: warmińsko-mazurskim, pomorskim, kujawsko-pomorskim, zachodniopomorskim, lubuskim, wielkopolskim, dolnośląskim i opolskim przez siedem lat przed nabyciem nieruchomości.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Strona internetowa Szkoły Głównej Handlowej: www.sgh.waw.pl

- Strona internetowa Warszawskiego Stowarzyszenia Pośredników w Obrocie Nieruchomościami: www.wspn.org.pl

Czy swoboda przepływu osób obowiązuje również w stosunkach Polski z pozostałymi, nowymi krajami członkowskimi UE?

Zasady oraz okresy przejściowe dotyczące swobody przepływu osób między Polską a obecnymi krajami kandydującymi kształtują się różnie w zależności od wynegocjowanych przez te kraje warunków oraz okresów przejściowych. I tak:

Węgry

W odniesieniu do swobody przepływu pracowników – okres przejściowy do 7 lat (formuła "2+3+2"). W ciągu dwóch pierwszych lat po akcesji państwa członkowskie regulacjami prawa narodowego będą mogły umożliwić zwiększony dostęp do swego rynku pracy, aż po jego całkowite otwarcie. Wszystkie obecne państwa członkowskie wprowadzą *preference communautaire*, dające obywatelom nowych państw członkowskich pierwszeństwo w dostępie do wolnych miejsc pracy przed obywatelami państw trzecich. Przed końcem drugiego roku członkostwa na podstawie raportu Komisji, prowadzącej stałą obserwację rozwoju sytuacji na rynku pracy, nastąpi jej przegląd. Nie później niż pod koniec drugiego roku członkostwa obecne państwa członkowskie będą mogły zgłosić Komisji zamiar przedłużenia stosowanych w swym kraju ograniczeń dostępu do rynku pracy. Na wniosek zainteresowanego nowego kraju członkowskiego możliwe będzie przeprowadzenie jednego dodatkowego przeglądu, z zachowaniem takiej samej procedury. Pięć lat od uzyskania członkostwa przez nowe kraje każde z obecnych państw członkowskich, które – zachowawszy odrębne regulacje narodowe – stwierdzi poważne zaburzenia swego rynku pracy, będzie mogło zgłosić Komisji zamiar przedłużenia stosowanego w swym kraju okresu przejściowego o nie więcej niż dwa lata.

Słowenia

W odniesieniu do swobody przepływu pracowników – okres przejściowy do 7 lat (formuła "2+3+2"). Wobec krajów UE, które okres przejściowy w kwestii zatrudnienia utrzymają przez 7 lat od momentu przystąpienia, Republika Słowenii rezerwuje sobie prawo wprowadzenia podobnych ograniczeń. Do 11 grudnia 2002 r. sześć krajów UE (Dania, Grecja, Irlandia, Niderlandy, Szwecja, Wielka Brytania) oświadczyło, iż od dnia przystąpienia nowych członków (również Słowenii) umożliwią ich obywatelom swobodny dostęp do rynku siły roboczej. Okres przejściowy w sprawie ograniczeń dla pracowników niektórych sektorów usługowych, jeśli firmy mają swoją siedzibę w Słowenii, wprowadziły Austria i Niemcy.

Słowacja

Słowacja zaakceptowała 7-letni okres przejściowy dotyczący swobodnego przepływu pracowników (według formuły: "2+3 +2" lata). UE w trakcie negocjacji rozszerzyła swoje początkowe stanowisko i wprowadziła zasadę wzajemności, polegającą na tym, że Słowacja może rozciągnąć wewnętrzne instrumenty wobec obywateli z niektórych krajów członkowskich, w tym nowych, z wyjątkiem Cypru i Malty. Niektóre kraje członkowskie Unii zadeklarowały, że będą przygotowane, aby już od chwili przystąpienia Słowacji do UE otworzyć swój rynek pracy w pełnym wymiarze. Takie stanowisko oficjalnie zgłosiły Szwecja, Holandia, Dania i Irlandia.

Republika Czeska

W odniesieniu do swobody przepływu pracowników – okres przejściowy do 7 lat (formuła "2+3+2"). W ciągu dwóch pierwszych lat po akcesji państwa członkowskie regulacjami prawa narodowego będą mogły umożliwić zwiększony dostęp do swego rynku pracy, aż po jego całkowite otwarcie. Wszystkie obecne państwa członkowskie wprowadzają *preference communautaire*, dające obywatelom nowych państw członkowskich pierwszeństwo w dostępie do wolnych miejsc pracy przed obywatelami państw trzecich. Przed końcem drugiego roku członkostwa na podstawie raportu Komisji, prowadzącej stałą obserwację rozwoju sytuacji na rynku pracy, nastąpi jej przegląd. Nie później niż pod koniec drugiego roku członkostwa obecne państwa członkowskie będą mogły zgłosić Komisji zamiar przedłużenia stosowanych w swym kraju ograniczeń dostępu do rynku pracy. Na wniosek zainteresowanego nowego kraju członkowskiego możliwe będzie przeprowadzenie jednego dodatkowego przeglądu, z zachowaniem takiej samej procedury. Pięć lat od uzyskania członkostwa przez nowe kraje każde z obecnych państw członkowskich, które – zachowawszy odrębne regulacje narodowe – stwierdzi poważne zaburzenia swego rynku pracy, będzie mogło zgłosić Komisji zamiar przedłużenia stosowanego w swym kraju okresu przejściowego o nie więcej, niż dwa lata.

Malta

Siemioletni okres przejściowy, w trakcie którego Malta może stosować ograniczenia w zatrudnianiu pracowników z krajów UE. Ograniczenia te mogą być nałożone jednostronnie przez Maltę w nagłych i wyjątkowych przypadkach, kiedy napływ pracowników z krajów UE stanowi zagrożenie dla lokalnego rynku pracy lub jego sektorów. Po upływie tego okresu, w przypadku istnienia zagrożenia nadmiernego napływu pracowników z UE, Malta może się ubiegać o dalsze przedłużenie tego okresu.

Łotwa

W odniesieniu do swobody przepływu pracowników – wprowadzony przez UE okres przejściowy do 7 lat (formuła "2+3+2"). W tym okresie Łotwa będzie miała prawo podejmowania takich samych kroków.

Litwa

W odniesieniu do swobody przepływu pracowników – wprowadzony przez UE okres przejściowy do 7 lat (formuła "2+3+2"). W tym okresie Litwa będzie miała prawo podejmowania takich samych kroków.

Estonia

W odniesieniu do swobody przepływu pracowników Estonia zaakceptowała 7-letni okres przejściowy (formuła "2+3+2").

Cypr

Brak okresów przejściowych.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Strona internetowa Starostwa Powiatowego w Brzozowie: www.powiat-brzozow.com
- Strona internetowa tygodnika Newsweek: www.newsweek.pl

Czy swoboda przepływu usług obowiązuje również w stosunkach Polski z pozostałymi, nowymi krajami członkowskimi UE?

Zasady oraz okresy przejściowe dotyczące swobody przepływu usług między Polską a obecnymi krajami kandydującymi kształtują się różnie w zależności od wynegocjowanych przez te kraje warunków oraz okresów przejściowych, i tak:

Węgry

Okres przejściowy do 1.01.2008 r. dotyczący niższych gwarancji Funduszu Ochrony Inwestorów niż minimum ustalone w dyrektywie unijnej. Zgodnie z prawodawstwem unijnym minimum to wynosi 20 000 euro (ok. 5,5 mln forintów), a na Węgrzech obecnie 1 mln forintów. W myśl porozumienia zawartego w trakcie negocjacji RW podniesie granicę wartości w dwóch etapach:

- do 1 stycznia 2005 r. – na poziom 2 mln forintów
- do 1 stycznia 2008 r. – na poziom 6 mln forintów.

Okres przejściowy do 1.01.2008 r. dotyczący wyłączenia funkcjonujących już spółdzielczych instytucji kredytowych z obowiązku podniesienia kapitału zakładowego z poziomu 100 mln forintów do poziomu 1 mln euro (ok. 260 milionów forintów).

Wyłączenie EXIMBANK SA oraz MFB SA (podobnie jak odpowiednich instytucji w innych krajach członkowskich) z dyrektywy bankowej jest kwalifikowane jednocześnie jako adaptacja techniczna oraz okres przejściowy. W odniesieniu do tych instytucji mają zastosowanie złagodzone przepisy w zakresie zabezpieczeń finansowych.

Słowenia

Okres przejściowy do 31.12.2004 r., w celu osiągnięcia wymogów kapitałowych oraz innych w dziedzinie bezpiecznej działalności bankowej zgodnie z prawem wspólnotowym. Okres przejściowy do 31.12.2005 r., w celu ochrony poziomu i zakresu krajowego systemu gwarancji lokat bankowych.

Słowacja

Okres przejściowy do 31.12.2006 r. na implementację artykułu 4 Dyrektywy 97/9/EC, dotyczącego tworzenia i funkcjonowania systemów zabezpieczających interesy inwestorów. Implementacja tego artykułu będzie przebiegała w trzech etapach. W początkowym okresie zakłada się, że minimalny poziom ochrony, 5 do 6 tys. euro, będzie się odnosił tylko do osób fizycznych. Dalej, w zależności od rozwoju rynku kapitałowego oraz ilości podmiotów

oferujących usługi finansowe i wielkości posiadanych przez nie środków, poziom ochrony inwestorów będzie stopniowo się zwiększać aż do 20 000 euro.

Republika Czeska

Brak okresów przejściowych

Malta

Brak okresów przejściowych

Łotwa

Okres przejściowy do 1.01.2008 r. na implementację systemu ochrony inwestorów na rynku kapitałowym (na podstawie przepisów dyrektywy 97/9/EC);

Okres przejściowy do 1.01.2008 r. na stosowanie niższego poziomu gwarancji depozytów bankowych w odniesieniu do Dyrektywy 94/19/WE. Trwałe wyłączenie kas kredytowych z zakresu obowiązywania dyrektyw finansowych.

Litwa

Okres przejściowy do 31.12.2007 r. na pełną harmonizację systemu ubezpieczeniowego (zgodnie z Dyrektywą 94/19/EC). Okres przejściowy do 31.12.2007r. na implementację systemu ochrony inwestorów na rynku kapitałowym (na podstawie przepisów Dyrektywy 97/9/EC). Trwałe wyłączenie litewskich kas oszczędnościowo-kredytowych z zakresu obowiązywania dyrektyw finansowych (Litwa zwróciła się o włączenie litewskich kredytów unijnych na listy instytucji zgodnie z art. 2 (3) Dyrektywy 2000/12/EC za wyjątkiem Centralnej Unii Kredytowej).

Estonia

Okres przejściowy do 31.12.2007 r. na zachowanie minimalnego systemu ochrony interesów inwestora na rynku kapitałowym (w wysokości do 20 000 euro) – Dyrektywa 94/19/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z 30 maja 1994 r. o gwarancjach depozytowych. Okres przejściowy do 31.12.2007 r., dotyczący systemu gwarantowania środków pieniężnych w przypadku upadłości instytucji kredytowej (w wysokości do 20000 euro) - Dyrektywa 97/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 3 marca 1997 r. o kompensatach inwestycyjnych.

Cypr

Wyłączenie spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych z obowiązku stosowania Dyrektywy 2000/12/EC w sprawie instytucji kredytowych do 31.12.2007 r.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Dyrektywa 97/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 3 marca 1997 roku o kompensatach inwestycyjnych
- Dyrektywa 94/19/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 30 maja 1994 roku gwarancjach depozytowych
- Dyrektywa 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 20 marca 2000 roku odnosząca się do tworzenia i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe

Czy wymogi Unii dotyczące „uszczelnienia granic” Polski z krajami nieczłonkowskimi mogą spowodować izolowanie się od sąsiadów wschodnich? Jak zmierzamy kształtować nasze stosunki z tymi partnerami?

Po wejściu do UE wschodnia granica Polski stała się zewnętrzną granicą Unii, dlatego też Polska jest zobowiązana do zapewnienia jej szczelności. „Uszczelnienie granic” ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa i ograniczenie nielegalnej imigracji, a nie izolację od naszych wschodnich sąsiadów. Niemniej jednak zgodnie z załącznikiem II do Rozporządzenia Rady WE nr 539/2001, zawierającym listę państw, których obywatele są objęci obowiązkiem wizowym przy przekraczaniu granic zewnętrznych UE, Polska wprowadziła z dniem 1 lipca 2003 r. obowiązek wizowy w stosunku do obywateli Białorusi, Rosji i Ukrainy. Polska ustanowiła system wydawania wiz, który – spełniając wszelkie wymogi przewidziane w *acquis* – nie stwarza zbyt dużych trudnień dla osób ubiegających się o wizę.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Rozporządzenie 539/2001/WE Rady z 15 marca 2001 roku zawierające listę krajów trzecich, których obywatele są zobowiązani do posiadania wizy w momencie przekraczania granicy zewnętrznej UE oraz tych krajów, które takiego obowiązku nie posiadają
- Strona internetowa Ministerstwa Spraw Zagranicznych: www.msz.gov.pl

Jak Polska dostosowała się do Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony?

W obszarze Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (WPZiB) Polska nie występowała o żadne okresy przejściowe i zobowiązała się do wdrożenia całości dorobku prawnego związanego z tym obszarem. Polityka RP jest zbieżna z celami WPZiB, jakimi są bezpieczeństwo, stabilność i dobrosąsiedzkie stosunki w Europie.

Od momentu przystąpienia do UE Polska uczestniczy w tworzeniu unijnych sił szybkiego reagowania i już zaoferowała swój udział w tych siłach w postaci dwóch batalionów żołnierzy wojsk lądowych, lotniczej grupy poszukiwawczo - ratowniczej, dwóch trałowców, okrętu poszukiwawczo - ratowniczego i oddziału żandarmerii wojskowej. Łącznie polskie jednostki liczą około półtora tysiąca żołnierzy. Włączenie się do wspólnej polityki UE w zakresie zbrojeń i udział w europejskim rynku zbrojeniowym wymaga aktywnego działania ze strony polskiej. Te działania prowadzą się do realizowania „Strategii dla przemysłowego potencjału obronnego na lata 2003-2008” oraz polityki offsetowej, która powinna przynieść Polsce korzyści społeczne i ekonomiczne.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- *Treaty of Amsterdam: what has changed in Europe*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 1999.
- W. Nicoll, T. C. Salmon: *Zrozumieć Unię Europejską*, Książka i Wiedza, Warszawa 2002
- Strona internetowa Ministerstwa Spraw Zagranicznych: www.msz.gov.pl
- *Strategia dla przemysłowego potencjału obronnego na lata 2003-2008*, strona internetowa Ministerstwa Obrony Narodowej: www.mon.gov.pl

Jak się kształtuje wymiana handlowa między Polską a krajami członkowskimi UE?

Kraje Unii Europejskiej były i nadal są największym partnerem handlowym Polski. Już od końca lat 80. rosły wzajemne obroty handlowe, charakterystyczne jest jednak ujemne dla Polski saldo wymiany handlowej. Na UE przypadało 60 proc. importu i 70 proc. eksportu Polski. Polska jest czwartym rynkiem eksportowym Unii; równocześnie jest siódmym dostawcą na unijne rynki.

Od 1989 r. nastąpiła stopniowa liberalizacja wzajemnego handlu, aż do stworzenia strefy wolnego handlu towarami przemysłowymi. Od 1 stycznia 1998 r. Unia Europejska zniosła cła i ograniczenia ilościowe w imporcie polskich towarów przemysłowych. Polska utrzymała jeszcze cła importowe na paliwa płynne do 1 stycznia 2001 r. i samochody do 1 stycznia 2002 r. Od początku 2001 r. nastąpiła również, na mocy porozumienia, liberalizacja obrotu produktami rolnymi. Dotyczyła ona:

- produktów "mało wrażliwych" dla obu stron – pełna liberalizacja handlu;
- produktów "wrażliwych" dla obu stron – wzajemna liberalizacja polegała na znoszeniu ceł w ramach rosnących corocznie kontyngentów celnych i równoczesnej eliminacji subsydiów eksportowych;
- produktów, na które UE udzieliła Polsce jednostronnych koncesji lub na ustanowieniu kontyngentów bezcłowych oraz produktów, wobec których Polska zobowiązała się otwarcia kontyngentów celnych w imporcie z UE.

Główne grupy towarowe w polskim eksporcie do UE stanowią: maszyny i urządzenia mechaniczne, pojazdy i jednostki pływające, metale nieszlachetne, materiały i wyroby włókiennicze, meble.

W imporcie do Polski główne pozycje towarowe stanowią: maszyny i urządzenia, produkty przemysłu chemicznego, pojazdy, metale nieszlachetne, tworzywa sztuczne, materiały i wyroby włókiennicze oraz ścier drzewny.

Najważniejszymi partnerami w wymianie gospodarczej, zarówno po stronie importu, jak i eksportu, byli i są: Niemcy, Francja, Włochy, Wielka Brytania.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Strona internetowa Polskiego Portalu Finansowego: www.bankier.pl

- Strona internetowa Ministerstwa Gospodarki: www.mg.gov.pl
- Strona internetowa Instytutu Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego:
www.ikchz.warszawa.pl

Jakie były tendencje rozwoju współpracy polityczno-gospodarczej Polski z UE po roku 1990?

Szybkie tempo przemian politycznych i gospodarczych po 1989 r. oraz zmiana priorytetów w polityce zagranicznej doprowadziły do podpisania umowy o współpracy Polski z EWG. Polska podpisała taką umowę 19 września 1989 r., a w 1990 r. zadeklarowała chęć przystąpienia do struktur zachodnioeuropejskich.

Umowa stowarzyszeniowa, czyli Układ Europejski, została podpisana 16 grudnia 1991 r. Układ wszedł w życie 1 lutego 1994 r., ale już wcześniej zaczęły obowiązywać umowy przejściowe stanowiące część handlową układu. Początkowo strefa wolnego handlu dotyczyła tylko towarów przemysłowych, w znacznie wolniejszym tempie przebiegała liberalizacja handlu towarami rolnymi. Układ zakładał również wprowadzenie wzajemnych udogodnień w przepływie kapitału oraz świadczeniu usług.

Kolejnym ważnym momentem w rozwoju współpracy było złożenie deklaracji podczas szczytu w Kopenhadze w czerwcu 1993 r. o woli przyjęcia państw stowarzyszonych Europy Środkowej i Wschodniej do UE, pod warunkiem spełnienia kryteriów politycznych i gospodarczych. W kwietniu 1994 r. minister spraw zagranicznych RP złożył oficjalny wniosek w sprawie przystąpienia Polski do UE, będący podstawą wszczęcia procedury członkostwa i zaopiniowania przez Komisję Europejską. Przyjęta w 1995 r. Biała Księga określała środki dostosowawcze, jakie muszą być podjęte w celu integracji krajów stowarzyszonych z Jednolitym Rynkiem Europejskim.

Unia Europejska rozpoczęła przygotowania do rozszerzenia w 1997 r. W lipcu 1997 r. Komisja Europejska opublikowała Agendę 2000, w której przedstawiła zarys kompleksowej reformy instytucji, procedur oraz głównych dziedzin polityki UE. Rzeczywiste rozpoczęcie negocjacji miało miejsce 30 marca 1998 r. Proces negocjacji przebiegał w kilku etapach:

- I faza: przegląd prawodawstw państw kandydujących pod kątem jego zgodności z dorobkiem prawnym Wspólnot;
- II faza: przygotowanie stanowisk negocjacyjnych w 29 obszarach;
- III faza: przygotowanie i przedstawienie Polsce wspólnych stanowisk UE;
- IV faza: rozpoczęcie negocjacji i doprowadzenie do ostatecznych; uzgodnień, które zyskują formę warunków przystąpienia do Unii.

Dnia 13 grudnia 2002 r. zakończyły się negocjacje, i rozpoczęły się prace nad przygotowaniem Traktatu Akcesyjnego.

Traktat Akcesyjny został podpisany w Atenach 16 lipca 2003 roku przez 10 krajów kandydujących do Wspólnoty (Czechy, Cypr, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Słowacja, Słowenia, Węgry) a państwami członkowskimi UE. Traktat ten reguluje warunki wejścia do UE. Dokument liczy prawie 6 tys. stron (o Polsce ok. tysiąca). Dokument składa się z: traktatu w sprawie przystąpienia; aktu dotyczącego warunków przystąpienia i dopasowania do już obowiązujących traktatów (np. opisy okresów przejściowych); protokołów dodatkowych; wspólnych i jednostronnych deklaracji (m.in. polskiej w sprawach ochrony życia poczętego); aktu końcowego.

Do końca marca 2004 roku wszystkie państwa Unii Europejskiej oraz aplikujące do UE dokonały aktu ratyfikacji Traktatu Akcesyjnego. Traktat Akcesyjny obowiązuje od 1 maja 2004 roku.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Traktat między Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej) a Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką dotyczący przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej, podpisany w Atenach w dniu 16 kwietnia 2003 r., Dz. U. 2004, nr 90, poz. 864
- Strona internetowa Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej: www.ukie.gov.pl

Jakie warunki musi spełnić obcokrajowiec, by zakupić ziemię w Polsce i czy są one takie same dla wszystkich obcokrajowców, czy preferencyjne dla członków UE?

Przez okres 5 lat od daty uzyskania członkostwa Polska może stosować wobec obywateli Unii Europejskiej oraz państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego przepisy ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (co oznacza utrzymanie wymogu otrzymania zezwolenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na nabycie nieruchomości) w odniesieniu do tzw. drugich domów. Wyłączone z tej kategorii będą nieruchomości o charakterze rekreacyjnym, nabywane w celu prowadzenia działalności gospodarczej (traktowane jako nabywane w celach inwestycyjnych). Okresem przejściowym nie będą objęte osoby zamieszkałe na terenie Polski przez okres czterech lat przed nabyciem nieruchomości.

Przez okres 12 lat od daty uzyskania członkostwa Polska może stosować wobec obywateli Unii Europejskiej oraz państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego przepisy ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców w odniesieniu do nieruchomości rolnych i leśnych. Okres przejściowy nie obejmuje rolników indywidualnych osiedlających się i prowadzących działalność rolniczą na zasadach samozatrudnienia, pod warunkiem dzierżawy i uprawiania przez nich nieruchomości przez okres trzech a w województwach warmińsko-mazurskim, pomorskim, kujawsko-pomorskim, zachodniopomorskim, lubuskim, wielkopolskim, dolnośląskim i opolskim siedmiu lat przed nabyciem nieruchomości.

Ponadto Polska zobowiązała się do wprowadzenia jasnych, przejrzystych, stabilnych i obiektywnych kryteriów wydawania zezwoleń na nabywanie nieruchomości na czas trwania okresów przejściowych.

Jeżeli chodzi o nabywanie ziemi przez obywateli państw spoza Unii Europejskiej to wymagana jest tu zgoda Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Strona internetowa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji:
www.mswia.gov.pl
- Ustawa z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez obcokrajowców. Dz. U. 1920, nr 31, poz. 178 z późn. zm.

- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach Dz. U. 2003, nr 128, poz. 1175

Na jakich zasadach obywatel Polski może zakupić mieszkanie w krajach unijnych?

Austria

Nabywanie nieruchomości przez cudzoziemców w tym kraju regulują przepisy wydawane przez poszczególne landy Republiki. Ustawy landowe wprowadzają szczególny reżim obrotu nieruchomościami rolnymi i leśnymi. Wszystkie akty prawne poszczególnych landów o obrocie gruntami sankcjonują zagwarantowane w prawie wspólnotowym traktowanie cudzoziemców obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej na równi z własnymi obywatelami. Wyraźnie też postanawiają, iż ograniczenia w nich przewidziane nie dotyczą podstawowych swobód Unii Europejskiej. Np. w Tyrolu cudzoziemiec – obywatel Unii Europejskiej musi przedstawić odpowiednim władzom dokumenty poświadczające, iż nieruchomość jest nabywana na podstawie swobód zagwarantowanych przez regulacje prawne Unii Europejskiej. Wyjątek stanowiły ograniczenia w nabywaniu przez cudzoziemców mieszkań i domów na cele rekreacyjne. W tym zakresie zgoda na nabycie uwarunkowana została co najmniej pięcioletnim stałym pobytem w Austrii.

Ograniczenie to mogło być stosowane do 31 grudnia 1999 r., do końca pięcioletniego okresu przejściowego, jaki został przyznany Austrii w traktacie akcesyjnym. Tyrol, ze względu na wymagania krajobrazowe i turystyczne, sprawę nabywania domów rekreacyjnych traktuje niezwykle restrykcyjnie. Komisja Europejska uznała, iż ustawodawstwo Tyrolu dotyczące zakupu nieruchomości przez cudzoziemców jest sprzeczne z przepisami unijnymi.

Sprawa znalazła swój finał przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości w postaci wyroku z dnia 1 czerwca 1999 r. w sprawie zgodności przepisów ustawy o obrocie nieruchomościami z prawem Unii Europejskiej. Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że uregulowania prawne w Tyrolu, które dotyczą nabywania własności nieruchomości (w szczególności mieszkań nie będących stałym miejscem zamieszkania – tzw. drugie mieszkania), są niezgodne z prawem UE. Trybunał orzekł, że przepisy dotyczące nabycia nieruchomości nie mogą ograniczać stosowania czterech podstawowych swobód rynku wewnętrznego zagwarantowanych w Traktacie oraz że obowiązek uzyskania zgody może ograniczać swobodę osiedlania się, nawet jeżeli nie prowadzi to do dyskryminacji i nie jest nieproporcjonalny do celu, jaki ma osiągnąć. Z tych powodów Trybunał uznała przepisy ustawy tyrolskiej za naruszające zakaz dyskryminacji zawarty w przepisach UE.

Francja

Francja nie ogranicza prawa do nabywania nieruchomości przez cudzoziemców – obywateli Unii Europejskiej. Mają oni prawo nabywać nieruchomości oraz udziały w spółkach będących właścicielem nieruchomości na takich samych zasadach jak obywatele Francji. Obcokrajowcy spoza UE muszą mieć zezwolenie na nabycie ziemi we Francji. Istnieją odrębne przepisy regulujące nabycie nieruchomości rolnych.

Grecja

W zasadzie w Grecji nie ma żadnych ograniczeń w nabywaniu nieruchomości w zależności od kraju pochodzenia lub zamieszkania cudzoziemców. Obowiązujące ograniczenia wynikają jedynie ze względów bezpieczeństwa kraju i dotyczą terenów położonych w strefie nadgranicznej, bowiem tylko tu zakazana jest sprzedaż nieruchomości cudzoziemcom. Jednak przewidziano kilka wyjątków: za zgodą Ministra Obrony Narodowej nieruchomości te mogą nabyć m.in. cudzoziemcy pochodzenia greckiego oraz osoby fizyczne i prawne z innych państw członkowskich Unii Europejskiej. W takich przypadkach osoby te muszą złożyć oświadczenie określające cel nabycia nieruchomości.

Irlandia

W Irlandii nieruchomości miejskie mogą być nabywane przez każdego cudzoziemca niezależnie od kraju pochodzenia. Jedynym ograniczeniem jest konieczność posiadania prawa wjazdu do Irlandii. Ograniczenia występują też przy sprzedaży gruntów rolnych, lasów i zbiorników wodnych. Nie ma ograniczeń w zakresie nabywania nieruchomości na cele inwestycyjne związane z działalnością wytwórczą i usługami.

Szwecja

Regulacje prawne w zakresie nabywania nieruchomości przez cudzoziemców są w Szwecji dość rygorystyczne. Uzyskanie zezwolenia jest wymagane na nabycie nieruchomości rekreacyjnych, gospodarstw rolnych i gruntów zabudowanych o statusie dzierżawy wieczystej lub czasowej. Zezwolenie te wydawane są po sprawdzeniu, czy czynności te nie godzą w istotny społeczny oraz czy nie dotyczą nieruchomości położonej w rejonie o szczególnie wysokim popycie na nieruchomości. Uzyskanie zezwolenia nie jest wymagane m.in. w przypadku, gdy cudzoziemiec ma miejsce zamieszkania bądź zamieszkuje tam od pięciu lat lub pozostaje w związku małżeńskim z osobą, od której nie wymaga się zezwolenia.

Belgia, Holandia, Finlandia, Wielka Brytania, Niemcy, Portugalia, Hiszpania, Luksemburg: w wymienionych krajach w zasadzie nie występują ograniczenia w zakresie nabywania nieruchomości przez cudzoziemców. Pewne ograniczenia w tej sferze przewidziane są w Hiszpanii (nabywanie nieruchomości położonych na obszarach o znaczeniu strategicznym), a

także w Luksemburgu i we Włoszech, gdyż w tych państwach nabycie nieruchomości położonej w strefie przygranicznej wymaga uzyskania stosownego zezwolenia. Podobne ograniczenia występują również w Finlandii, a dotyczą nabywania nieruchomości o charakterze wypoczynkowym i rekreacyjnym lub położonych w rejonie przygranicznym (wymóg uzyskania stosownego zezwolenia). W Hiszpanii i w Portugalii funkcjonują także przepisy określające minimalną wielkość gospodarstwa rolnego.

Bibliografia, źródła cytowane, akty prawne:

- Strona internetowa Warszawskiego Stowarzyszenia Pośredników w Obrocie Nieruchomościami: www.wspn.org.pl
- Strona internetowa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji: www.mswia.gov.pl